

MISJONSHØGSKULEN

PASTORALE ERFARINGER MED MISJONAL MENIGHETSUTVIKLING I
DEN NORSKE KIRKE. EN UNDERSØKELSE BASERT PÅ INTERVJUER
MED RELATERTE PRESTER OG PROSTER.

MASTERGRADSOPPGAVE I TEOLOGI

30-MOPG

Misjonsteologi

av

TOVE KYLLINGSTAD

Innhold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	4
1.1 Introduksjon.....	4
1.2 Problemstilling	5
1.3 Begrepsavklaring	6
1.3.1 Hva er misjonalt?.....	6
1.3.2 Hva er Menighetsutvikling?	7
Menighetsutvikling som bevisstgjøring	7
Menighetsutviklingens som bevegelse	8
Menighetsutviklingens konsekvenser.....	8
Menighetsutvikling i etablerte menigheter	8
Menighetsutvikling og Nyplantingsprosjekter	9
1.3.3 Hva er pastorale erfaringer?	10
1.4 Teori	10
1.4.1 Teologiske elementer	10
1.4.1.1 Ekklesiologi	10
1.4.1.2 Pastoralteologi	12
1.4.1.3 Kontekstuell teologi.....	14
1.4.2 Relasjonelle elementer	14
1.4.2.1 Samfunnsvitenskapelig perspektiv på relasjonell tenkning	15
1.4.2.2 Organisasjonsutviklingsperspektiv på ulike typer lederskap.....	16
1.4.3 Strukturelle elementer	17
1.4.3.1 Strukturelle elementer i modermenighet	17
1.4.3.2 Strukturelle elementer i dattermenighet	18
1.5 Tidligere forskning	18
1.6 Metode.....	19
1.6.1 Valg av undersøkelsesdesign.....	19
1.6.2 Hvordan samle inn data?	20
1.6.3 Hvilken type kvalitativ undersøkelse?.....	21
1.7 Gjennomføring	22
KAPITTEL 2 GENERELT OM FUNNENE	23
2.1 Menighetsforhold 1	23

2.2 Menighetsforhold 2	23
2.3 Menighetsforhold uten nåtid versus menighetsforhold uten oppstartsfase.....	24
2.4 Prest i modermenighets opplevelse av nærhet i forholdet	24
2.5 Prest i modermenighets forståelse av egen rolle i forholdet.....	25
2.6 Prest i dattermenighets opplevelse av forholdet	26
2.7 Prosts opplevelse av forholdet.....	27
2.8 Initiativtaking og lokalforankring.....	28
2.9 Hadde respondentene en bevissthet om at det fantes et reelt mor/datterforhold?	28
2.10 I hvilken grad hadde respondentene en forståelse av at det fantes reelle problemer i menighetsforholdene?	29
2.11 I hvilken grad hadde respondentene opplevelsen av at dette bør undersøkes?.....	30
2.12 Forholdet mellom ideell og reell opplevelse? Normativ eller deskriptiv?	31
2.13 Eierskap- graden av kritisk refleksjon.....	32
KAPITTEL 3 STRUKTURELLE PERSPEKTIVER	33
3.1 Menighetsforhold 2: Tenåringsanalogien – mulighet og behov for grunnleggende skepsis	33
3.2. Menighetsforhold 2: Tenåringsanalogien – tilhørighet	35
3.3. Tenåringsanalogien: selvstendighet.....	36
3.4 Menighetsforhold 1: Tenåringsforeldrenes dilemma: Bestemmelsesmyndighet og delegering?	38
3.5 Tenåringsforeldrenes andre dilemma: Å gi slipp på.....	40
3.6 Økonomi	41
3.7 Tenåringen som ressurs: Inspirasjon eller uryddighet i skjæringspunktet mellom to nettverk?	42
3.8 Menighetsforhold 1 i tenåringsanalogien: Ikke glem meg når jeg går ut i verden	44
3.9 Oppsummering: Hva er de viktigste strukturelle elementer?	45
KAPITTEL 4 RELASJONELLE PERSPEKTIVER	46
4.1 Hvordan og hvorfor finnes det samhandling i menighetsforhold 1 og 2?	46
4.1.1 Menighetsforhold 1: Fra bred samhandling til ingen samhandling	46
4.1.2 Menighetsforhold 2: Fra maktavhengighet til inkorporasjonsmotivert samhandling?	47
4.1.3 Språk i forståelsen av behov i samhandling	48
4.2 Indirekte læring og motivasjon -	49
4.3 Indirekte følelsesmessig påvirkning – mellom glede og likegyldighet	49
4.4 Prestene imellom som ledere	51
4.4.1 Menighetsforhold 1: Veksling mellom autoritær og ettergivende ledelse?	51
4.4.2 Menighetsforhold 2: Møte mellom ettergivende og autoritær ledelse.....	51
4.4.3 Delt lederpersonlighet	52

4.4.4Manglende kompromissledelse?	53
4.5 Kommunikasjonsmessig: «Øyer som glir fra hverandre»?	53
4.5.1Menighetsforhold 1: For nær relasjon?	55
4.5.2Menighetsforhold 2: For fjern relasjon?	56
4.6Oppsummering: Hva er de viktigste relasjonelle elementer?	57
KAPITTEL 5 TEOLOGISKE PERSPEKTIVER	58
5.1Ikke teologiske uenigheter?	58
5.2Kirkesyn	59
5.2.1Bevissthet om kirkesyn.....	59
5.2.2Menighetsforhold 1 Arbeidskirken møter Misjonale menighet	59
5.2.3Menighetsforhold 2: Folkekirken møter fellesskapskirken.....	60
5.2.4Muligheten for å definere og å handle på sitt kirkesyn som prest	61
5.3Pastoralteologi møte mellom den joviale landsens prest og den tydelige evangelisten?.....	62
5.4Hva hører til innenfor den misjonale rammen?	64
5.5 Ulike kirkemodeller – ulike menighetsutvikling	65
5.6Kontekstuell teologi	65
5.7 Å leve med mangfold	67
5.8Oppsummering: hva er de viktigste teologiske elementer?	68
KAPITTEL 6 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	69
6.1 Skepsis naturlig konsekvens av menighetsutvikling som bevisstgjøring	69
6.2 Manglende verdsetting av strukturer – fellesskapsorientert ekklesiologi resultat av menighetsutvikling som bevegelse	70
6.3- Mor- datterforhold - en propp i nettverk for menighetsutvikling?	71
6.4 Mor- datterforhold- potensiale for unik kompetanse og menighetsutvikling	73
6.5 Hva er det viktigste denne studien har lært oss?	74
KAPITTEL 7 BIBLIOGRAFI.....	75
Appendix 1	77
Appendix 2	80
Appendix 3	83

KAPITTEL 1 INNLEDNING

1.1 Introduksjon

Jeg har vokst opp i en menighet i Den Norske Kirke¹ i god dialog med organisasjonsliv og bedehusmiljø, ute i grisgrendt strøk i Stavanger bispedømme. Store deler av oppveksten min hadde jeg på 1990 tallet, det tiåret da det for alvor begynte å vokse frem ulike typer menighetsstrukturer og også nye menigheter innenfor Dnk i dette området. Jeg har sett og observert positivitet, engasjement og pågangsmot i og rundt disse nye menighetstypene og nye menighetene som har vært knyttet til et misjonalt fokus og et menighetsutviklingsfokus både innenfor den norske kirke og organisasjoner tilknyttet Dnk.

Samtidig har jeg som årene har gått og disse menighetstypene og nye menighetene har blitt mer etablert enst ikke bare den positive vekkelsen fra disse, men også synes å skimte de mer utfordrende bølgene som følger. Dette kjenner jeg at utfordrer og engasjerer på det sterkeste. Hva er det i kjølvannet av disse menighetsdannelsene som skaper utfordringer? Kjenner vi virkelig de virkelige konsekvensene av de nye typer menigheter og de nye menighetene? Denne uroen, denne nysgjerrigheten og dette alvoret er utgangspunktet for denne oppgavens problemstilling og tema.

Det området jeg spesielt skal undersøke dreier seg om det misjonalefokus innenfor Dnk som har ført til at etablerte modermenigheter har dannet nye dattermenigheter i sin nærhet eller at det har dukket opp nye menigheter i deres nærhet gjennom andre initiativ. Eksempelvis har vi spesielt i Stavanger bispedømme flere menighetsforhold som omhandler en modermenighet og en dattermenighet. Der altså modermenigheten var den etablerte menighet og der dattermenigheten er en nydannet menighet tilknyttet denne modermenigheten.

Dette forholdet mellom modermenigheter og dattermenigheter har slik jeg forstår det blitt forsket på i liten grad. Sett i et historisk perspektiv er det et relativt nytt fenomen i vårt land som vi nå for alvor begynner å høste erfaringer på. Det fins mange eksempler på dette

¹Heretter omtaltsom Dnk

fenomenet i kirker i andre land, f eks i *Evangelical Lutheran Church of Hong Kong*, men meg bekjent er det hittil forsket lite på relasjonene mellom dem. Dette er også tilfelle i Norge. I mitt forskningsprosjekt ønsker jeg derfor å foreta en undersøkelse av hva dette forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet består i.

1.2 Problemstilling

I prosjektet ønsker jeg å være minst mulig forutinntatt og bundet til antatte resultat på forhånd. Derfor ønsker jeg å la problemstillingen min være så åpen som mulig. Jeg går inn i prosjektet med denne overskrift: *Pastorale erfaringer med misjonal menighetsutvikling i Den norske kirke. En undersøkelse basert på intervjuer med relaterte prester og proster.*

Denne overskriften vitner om at undersøkelsen både har et misjonalt, et menighetsutviklende og et pastoralt fokus. På et vis kan en si at denne undersøkelsens ytre ramme er undersøkelsen av møtet mellom misjonal menighetsutvikling og pastorale erfaringer. Jeg tenker at det er viktige utgangspunkt og grunntoner som ikke bare kan bli utdypet og belyst gjennom denne undersøkelsens resultater men som også kan hjelpe på belyse og å utdype forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet, og hvilke konsekvenser eller bølger et slikt forhold kan få.

Videre kan møtet mellom misjonal menighetsutvikling og pastorale erfaringer innebære elementer av både teologisk, relasjonell og strukturell karakter. Jeg vil derfor søke å grave dypere i dette forholdet ved å finne ut av hvilke strukturelle, relasjonelle og teologiske elementer som befinner seg i forholdet mellom modermenighetene og dattermenighetene og som tolkes av prester og proster. Et underspørsmål vil derfor være: *Hvilke strukturelle, relasjonelle og teologiske elementer finnes i forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet i Dnk?* Av videre interesse for prosjektet er det å undersøke hvilken karakter og funksjon disse elementene av strukturell, relasjonell og teologisk art har. Satt på spissen, kan en spørre: har de en konstruktiv eller destruktiv karakter, og hvilke konsekvenser får dette for relasjonen mellom modermenighet og dattermenighet?

1.3 Begrepsavklaring

Den ytre ramme for problemstillingen er pastorale erfaringer i møte med misjonal menighetsutvikling. Som et utgangspunkt og ytre ramme for det teoretiske perspektiv vil jeg dermed søke å definere begrepene misjonal, menighetsutvikling og pastoralt.

1.3.1 Hva er misjonalt?

Det misjonale begrep er et relativt nytt begrep og det står til begrepet misjon på en måte som belyser godt de store linjene i den historiske utvikling som har skjedd de siste 100 årene. Fra, den av noen definerte imperialistiske, misjon fra vesten til resten frem til 1800- tallet ble det også knyttet til Edinburgh i 1910 snudd noe fokus i misjonsbegrepet til en mer dynamisk og ydmyk holdning til hva som lå i begrepet og hva som var dets fokus

Leslie Newbegin² som kom tilbake fra misjonærtjeneste i India til England på 1980 tallet var for alvor med på å samle menigheter rundt en ny tanke for misjon. Han var den som i møte med konteksten i England på den tiden var med på å endre perspektivet for misjon fra en aktivitet til å være Guds misjon « missiodei» og dermed at kirken i sin helhet var et instrument for denne Guds misjon. I USA ble de også påvirket av denne tankegangen og blant annet Darrel L. Guder har vært med å danne tanken der også på det å gå fra en kirke med en misjonsaktivitet til å tenke på kirken som grunnleggende misjonal i alt den gjør.³

De siste årene i England har boken *Missionshaped church*⁴ for alvor vært med på å ta denne tanken videre inn i den kirkevirkelighet som finnes i England nå, og denne boken har også vært med på å forme hvordan mange i dag tenker om misjonale menigheter i vår kontekst. Denne boken knytter en misjonal tankegang tett opp til nyplanting av menigheter og nye former for menigheter.

I norsk kontekst sier Oddbjørn Stangeland det slik i sin bok: «Misjonale dekker både røtter og frukter (være og gjøre) der vi som menighet har vår identitet i felleskapet med Gud og lever i avhengighet av at det er bare Gud som kan skape frukt.»⁵ Det at menighetsutviklingen er misjonal i denne sammenheng vil dermed si at den har som sitt mål å være misjonal ved at den tar på alvor at en menighet er i bunn og grunn et instrument for Guds misjon og fullførelsen av Guds misjon i verden.

²Guder L, Darrel *Missional Church A vision for the Sending of the church in North America*. Michigan / Cambridge, UK: William B Eerdmans Publishing Company Grand Rapids, 1998 s 3.

³Guder L, Darrel 1998 s 6.

⁴*Mission shaped church*. London: Church house publishing, 2004.

⁵StangelandOddbjørn 2008 s.28

I Norge ser vi at spekteret og historien knyttet til det misjonale begrepet i USA og England også har påvirket vår kirkevirkelighet på ulike måter. Og begrepet har også hos oss fått ulike uttrykk fra nyplantinger og nye menighetsformer mer knyttet til *Missionshapedchurch* retningen i England, til en mer folkekirkelig perspektivendring på det menighetsarbeid som allerede drives i Dnk. Spørsmålet om hvordan være misjonalt i norsk kontekst, finnes det dermed ulike svar på.

1.3.2 Hva er Menighetsutvikling?

Harald Hegstad definerer i sin bok menighetsutvikling på følgende måte: «Et målrettet arbeid for å sette menigheten bedre i stand til å være det den er kalt til å være, og å gjøre det den er kalt til å gjøre.»⁶ Denne definisjonen setter etter min mening fokus på to viktige elementer som vi skal se nærmere på. Det første er at den sier at menighetsutvikling har sitt fokus på hva en menighet er og hva den skal være. Det handler dermed om en ekklesiologisk *bevisstgjøring*. Det andre elementet definisjonen setter fokus på er det underliggende fokus på *endring* eller *bevegelse* som ligger i forhold til dette ekklesiologiske fokus. Det ligger en underliggende åpenhet for endring eller utvikling i begrepet. Et arbeid som plasserer seg inn under denne definisjon vil også gjerne ha denne åpenhet for endring eller utvikling.

Menighetsutvikling som bevisstgjøring

Hegstads definisjon på menighetsutviklings sterke fokus på *hva en menighet er kalt til å være* og *hva den er kalt til å gjøre*, understreker menighetsutviklingsbegrepets sterke relasjon til ekklesiologi som både utgangspunkt og mål. Menighetsutviklingen begynner med en *bevisstgjøring* om hva en menighet er og skal være. Gjerne med en kritisk refleksjon rundt det som har vært og det som finnes i menighetene i dag.

Hegstad sin definisjon i seg selv gir imidlertid ingen fasitsvar på hva denne bevisstgjøringsprosessen skal føre til. Den svarer ikke på hva en menighet er kalt til å være og kalt til å gjøre. Således kan en si at menighetsutviklingsbegrepet stiller flere spørsmål enn det svarer på, og det er gjerne også dens hensikt. Dermed setter den fokus på det spekter, og dens konsekvens blir også gjerne det spekter av ulike måter å tenke menighetsutvikling innenfor Dnk i dag. Det gjenspeiler det spekter menighetsutviklingen i Dnk har både i form av fokus

⁶ Hegstad, Harald. *Den virkelige kirke, bidrag til ekklesiologien*. Trondheim: Tapir akademisk Forlag, 2009 s. 6

og konsekvenser. Vi ser at menighetsutviklingen får sitt tydeligere mål i møte med ulike ekklesiologiske fundament og ulik forståelse av menighetsbegrepet.

Menighetsutviklingens som bevegelse

I menighetsutviklingsbegrepet ligger ikke bare en *bevisstgjøring* på ekklesiologi, men utviklingsaspektet gir også et tydelig fokus på *bevegelse*. Det oppleves det som også er bred enighet om innenfor menighetsutviklingsfokus innenfor Dnk. En utvikling er jo nettopp en bevegelse fra noe til noe annet.

Men her er det to presiseringer jeg vil vi skal se nærmere på. For det første har vi vært inne på at det både finnes et spekter innenfor Dnk på synet på hva vi beveger oss fra og hva vi beveger oss til. Altså *på hvilken måte vi beveger oss*. Men for å betegne spekteret enda mer er det også ulike syn på *i hvilket tempo* vi gjør det. En kan si at utvikling ikke alltid i denne sammenheng handler så mye om at en beveger seg fra noe og til noe annet, men like mye at en beveger seg fra noe til et bedre noe. Dette er ofte en naturlig konsekvens av ulik ekklesiologisk forståelse eller ulikt misjonalt fokus, men jeg tenker at en med fordel innenfor feltet menighetsutvikling kan ha med seg en bevissthet om at det i tillegg til spekteret innenfor misjonalforståelse og ekklesiologisk forståelse, nærmest som en konsekvens av dem, får nettopp også et spekter i forståelse av graden av og karakteren på den bevegelse som skal foretas.

Menighetsutviklingens konsekvenser

Spekteret i graden av bevegelse viser seg også i menighetsutviklingens konkrete konsekvenser.

Menighetsutvikling i etablerte menigheter

Jeg må gå ut fra at menighetsutvikling ut fra slik vi her har diskutert det også foregår innenfor Dnk etter lokalmenighetens initiativ i en mindre organisert form. Men det finnes også flere organiserte former for menighetsutviklings nettverk som vil være med å bidra til menighetsutvikling i den etablerte menighet. Erling Birkedal og Det Teologiske Menighetsfakultet (MF) har et tydelig hovedfokus på menighetsutvikling i den etablerte menighet gjennom prosjektet *Menighetsutvikling i folkekirken*.⁷ Det er et fokus på å se verdien av de elementer som finnes i en etablert menighet og skape en bevissthet rundt hva denne menigheten skal være og skal gjøre i sin kontekst, ut fra de forutsetninger som finnes der

⁷ Birkedal, Erling, Harald Hegstad og Turid Skorpe Lannem *Menighetsutvikling i folkekirken : erfaringer og muligheter*. Oslo: IKO Forlag, 2012 s.9

allerede. Det er også et forsøk på å hjelpe den etablerte menighet i Dnk til ikke å stoppe opp, men være i bevegelse.

Når det gjelder hvor denne bevisstheten fører hen eller hvilken retning denne menighetsutviklingen sender menigheten ut på, ser det ut til å være stor åpenhet for ulike alternativer. Det er slik jeg forstår det ikke sterke føringer på verken de store forandringene eller et bestemt resultat, eller menighetsform i dette prosjektet. Men derimot en stor åpenhet for kontekstuelle forskjeller i resultater og snarere sterkere fokus på bevissthet rundt og selvrefleksjon rundt egen menighet.

Menighetsutvikling og Nyplantingsprosjekter

I Dnk i dag har en mulighet for å plante nye menigheter om det er der menighetsutviklingen fører en. Og de siste 15 årene har det blitt plantet flere menigheter med ulik bakgrunn i Dnk, mange av dem innenfor Stavanger bispedømme. Noen har blitt plantet ut fra en tydelig og involvert modermenighet som ser et nytt behov vokse frem i sin nærhet, gjerne knyttet til befolkningsvekst. Noen av disse er blitt skilt ut som egne sokn og dermed blitt egne soknemenigheter. Mens andre igjen vokser frem i nærheten av en modermenighet og blir en områdemenighet i en nær relasjon og juridisk underordnet sin modermenighet uten å være skilt ut som eget sokn.

Det har også dukket opp begreper som *valgmenigheter* og *profilmenigheter*. *Profilmenighet* er gjerne også en menighet dannet med motivasjon for å ha en egen profil, men uten å være skilt ut som eget sokn. Den vil også dermed ha en sterk tilknytning til en modermenighet. *Valgmenighet*, finnes det foreløpig bare en av i Dnk, og det er Bymenigheten Sandnes. Den er etter hvert blitt en nyplantet menighet med en egen profil som strekker seg utover flere sokn, den er dermed et personsokn som ikke lenger har en tydelig modermenighetsrelasjon.⁸

Menighetsutvikling i form av nyplantingsprosjekter i hovedsak knyttet til befolkningsvekst finner vi i hovedsak innenfor Dnk knyttet til NMS nettverk for menighetsutvikling⁹. De har også i sine strategiplaner et sterkere fokus enn prosjektet på MF,

⁸ Rønnestad, Gunnar *Etablering av ny menigheter i den Norske kirke, et kirkerettslig perspektiv*. (ikke publisert) 2010, s 7

⁹<http://www.nms.no/nms-nettverk-for-misjonale-menigheter/category638.html>

på planting av nye menigheter som konsekvens av målrettet misjonale menighetsutvikling. I 2010 var 22 menigheter med i nettverket.¹⁰

1.3.3 Hva er pastorale erfaringer?

Begrepet pastoralt er i utgangspunktet knyttet til presten og det som angår presten. Olav Skjevesland skriver «Det er altså ett, felles anliggende som bærer denne pastoralteologien: konsentrasjonen om prestens person og de egenskaper som er nødvendige for tjenesten»¹¹

Pastorale erfaringer er i denne sammenheng ikke bare i teologisk forstand, men brukt fordi alt innsamlet materiale i denne oppgaven er samlet inn fra prester og proster. De vil derfor pr. definisjon være pastorale fordi de er erfart av prester og proster. Utover dette er det materiale i seg selv som vil definere på denne måte hva disse pastorale erfaringene er. Det er dermed lagt opp til en bred og empirisk forståelse av begrepet pastoralt.

1.4 Teori

Når vi har sett på spekteret i de begreper som finnes i denne oppgavens ramme, skal vi nå gå enda dypere. For de begreper som et som virkelig er interessant i denne sammenheng er da. Hvilke elementer innenfor disse rammene kan en si er av teologisk, relasjonell og strukturell art? Det at elementer innenfor disse rammene har en teologisk karakter er ikke fremmed for oss. Men er det slik at vi er bevisste på at elementer som dukker opp innenfor disse rammene også kan forstås med strukturelle eller relasjonelle perspektiver?

Jeg tenker at om en ikke er seg bevisst dette spørsmålet i møte med den type problemstilling denne oppgaven legger til grunn kan en i verste fall komme til å overse eller feiltolke materiale som irrelevant. Eller en kan på den andre side stå i fare for å overteologisere og lage seg hermeneutiske resultater som ikke nødvendigvis finnes.

1.4.1 Teologiske elementer

1.4.1.1 Ekklesiologi

Begrepet menighet har sitt utgangspunkt i menneskets relasjon og forhold til Gud. Selv om ordet ekklesia i profangresk sammenheng kan bety en profansamling, er det veldig tydelig innenfor den kristne tro at det er ikke det vi mener med bruken av begrepet menighet. At det ikke bare handler om menneskers forhold til Gud, men også Guds tilstedeværelse gjør

¹⁰ <http://www.nms.no/nms-nettverk-for-misjonale-menigheter/category638.html>

¹¹ Skjevesland, Olav og Per Otto Gullaksen, *Invitasjon til praktisk teologi, en faginnføring*. Oslo: Luther Forlag. 1999, s.35

Miroslav Volf tydelig ved at han kaller Jesu ord i Matt 18, 20 for menighetsdefinisjonen¹² :«For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.»¹³ Jesu ord i Joh 21, 15-18 gjør også tydelig Guds eierskap til kirken gjennom Jesus. Videre bekrefter Den Hellige Ånds komme løfte om Jesu fortsatte tilstedeværelse etter at hans fysiske tilstedeværelse på jorden opphører. Dersom vi definerer kirken med disse ordene vil den naturlige konsekvens være at en kirke som ikke samles i Jesu navn, som ikke samles i relasjon til Gud, ikke er en kirke. Det teologiske perspektivet på menighet er derfor uunngåelig og fundamentalt i denne sammenheng.

Så diskuteres det hvilke konsekvenser kirkens relasjon til Kristus og teologien har for hva den er og hva den gjør. Da Jesus sa disse ordene da han ennå gikk på jorden, hadde Jesus tilstedeværelse en viss konkret karakter og relasjonen til han var tydelig. Når vi i dag må tro på Jesu tilstedeværelse i kirken gjennom Den hellige Ånd er konsekvensene ikke like lett å få tak på.

Hvordan gjør Guds tilstedeværelse seg utslag i kirken? Og hvordan skal menneskene forholde seg til det? Er det bare for menneskene å lene seg tilbake og gi Gud mest mulig rom til å handle selv gjennom kirken? Handler Gud gjennom mennesker i kirken? Eller står Gud på sidelinjen og ser inn?

Gjennom historien kan vi se at ulike mennesker har funnet ulike svar på hva kirken er og hva den skal være, og også hva en menighet er og hva den skal være. De ulike måtene en historisk sett har svart på dette spørsmålet på er metodisk kategorisert på en oversiktelig måte gjennom Avery Dulles arbeid.¹⁴

Avery Dulles kategoriserer og tydeliggjør 6 modeller for kirkesyn eller menighetsforståelse i sin bok som kom ut på 60 tallet med utgangspunkt i den katolske kirke. Den gir fortsatt et rammeverk og et godt utgangspunkt for å bevisstgjøre seg selv også på ulike kirkesyn og menighetsforståelser som kan finnes innenfor Dnk. Dulles 6 modeller er kirken som institusjon, kirken som mystisk felleskap, kirken som sakrament, kirken som herold, kirken som tjener, og som en siste antydning modell: kirken som felleskap av disipler.

¹²Hegstad 2009.S. 19.

¹³ www.bibelen.no

¹⁴Dulles, Avery Cardinal *Models of the Church, Expanded edition*. New York: Doubleday, 2002.

Et mer praktisk og historisk bilde i norsk sammenheng gir Rune Rasmussen ved å skissere disse modellene for menighet i norsk kontekst: Folkekirkemodellen, kirke/bedehusmodellen, arbeidskirkemodellen og tilslutt cellebaserte menigheter.¹⁵

Flere av disse modellene kan tenkes å springe ut fra teologiske ulikheter. Likevel vitner de også historisk om møte med ulike kontekster og behov knyttet til tidsepoke eller sammenheng. Jeg tenker at alle disse modellene som rammeverk eller navigasjonskart kan være med å forklare på hver sin måte aspekter av det spekteret av menighetsforståelser og menighetsutviklingsfokus vi finner i Dnk i dag. Dette gjenspeiler også det landskapet vi har innenfor satsingen på menighetsutvikling i Dnk.

Når vi ser nærmere på disse modellene ser vi også at de betegner at dette er ulike modeller som ikke bare finnes mellom ulike kirker og kirkesamfunn i en økumenisk sammenheng, men at de også lever side om side innenfor Dnk. Dermed ser vi at menighetsutvikling ikke bare gjør ekklesiologi til sitt utgangspunkt, men det setter fokus på et område innenfor vår kirke som i utgangspunktet det finnes uenighet om. Det er ikke tvil om at ulike kirkesyn som dette kan ligge under eller være grunnen for både endring i menighetsstrukturer og dannelsen av nye menigheter.

1.4.1.2 Pastoralteologi

Begrepet pastoralteologi har også historisk sett ett sterkt fokus på presten som person. Jeg var tidligere inne på at Olav Skjevesland skriver «Det er altså ett, felles anliggende som bærer denne pastoralteologien: konsentrasjonen om prestens person og de egenskaper som er nødvendige for tjenesten»¹⁶ Likevel finnes det også et spekter i hvordan presten forstår seg selv som person og ikke minst også hvordan en forstår de egenskaper som er nødvendige for tjenesten også innenfor Dnk. Rune Rasmussen er inne på begrepene i Ef 4,13 som bilder på ulike pastorale typer: «Og det var han som ga noen til å være apostler, noen til profeter, noen til evangelister og noen til hyrder og lærere»¹⁷

John Pritchard er en av dem som bringer frem bildet av presten som i sitt virke har fokus på tre hovedområder: dvele ved og formidle Guds herlighet, forholde seg til smerten i

¹⁵Rasmussen, Rune. *Misjonerende menighet: Lokal menighetsutvikling i en global kirke*. Verbum, 2004. s. 70-79

¹⁶Skjevesland 1999 s.35

¹⁷www.bibelen.no

verden og være tilstede for mennesker i den, og fokusere på fornyelse av kirken ved blant annet å tenke utenfor boksen.¹⁸

Thomas Long gir ulike bilder av ulike typer prester gjennom fokus på prestens måte å være forkynner på. Han er inne på presten som *herold* som er mest fokusert på å forkynne Guds ord klart og rent og mindre opptatt av tilhørerne og deres kontekst. Videre peker han ut pastoren som er fokusert på å tale til tilhørerne og inn i konteksten og kan komme til å la dette gå på bekostning av fokuset på det klare og rene ordet. Og til slutt peker han på forkynneren som vitnet som går til teksten for så å vitne til tilhørerne om det han har sett og hørt, likemye med levd liv som med ord.¹⁹

Alle disse ulike modellene eller bildene på hva en prest skal være tenker jeg lever side om side i Dnk også i dag. Jeg tror også det er sant at ikke noen prest er bare den ene typen. Men det sier noe om fokus og spekter i hva prester synes er viktig og hva som kan ligge i forholde mellom dem av teologiske perspektiver på dette området. Thomas Long påpeker også noe i mer allmennpastoralteologisk retning, når han skriver: "If ministers picture themselves as shepherds or prophets or enablers or teachers or evangelists or spiritual entrepreneurs or servant leaders or wounded healers, these guiding images of ministry will prompt them to emphasis certain tasks of ministry and to minimize others."²⁰

Innenfor Dnk i dag har vi også et par elementer knyttet til misjonsbegrepet og presten som er med å gi bidrag til pastoralteologien. . For det første har vi i vår sammenheng har sterk historie på nærhet mellom utdanning av prester og utdanning av misjonærer, blant annet gjennom Misjonshøgskulen i Stavanger.²¹ Vi ser at mange prester i Dnk har bakgrunn fra en mer tradisjonell misjonærtjeneste i utlandet og at dette er med å prege deres pastoralteologi også som prester i en menighet i Dnk. For det andre vil det i tråd med tydeligere fokus på misjonale menigheter og *missioides* som vi har vært inne på, vil også presterollen kunne bli mer misjonal i karakter. Om menigheten er grunnleggende misjonal vil også presterollen følgelig i denne sammenheng være grunnleggende misjonal. Presten som misjonær vil kunne ha paralleller i de overnevnte perspektiver på pastoralteologi, men vil også kunne tilføre noe nytt til pastoralteologien i denne sammenheng.

¹⁸Pritchard, John. *The Life and Work of a Priest*. London: SPCK, 2007.

¹⁹Long, Thomas, *The witness of preaching*. Louisville Kentucky: Westminster John Knox Press, 2005 s. 18-51.

²⁰Long 2005 s. 18

²¹www.mhs.no

1.4.1.3 Kontekstuell teologi

Stephen Bevans skriver i sin bok at all teologi er kontekstuell. All teologi blir preget av sin kontekst på en eller annen måte, dette gjelder også ekklesiologi og pastoralteologi. Likevel finnes det ulike oppfatninger av hvilken rolle konteksten skal spille i utøvelse av de teologiske elementer. Bevans har kommet frem til 6 modeller for kontekstuell teologi som belyser spekteret av ulike løsninger for hvordan konteksten preger prester og menigheter og deres teologi.

Bevans 6 modeller er *The counterculturalmodel*²², *The translationmodel*²³, *The anthropologicalmodel*²⁴, *The praxismodel*²⁵, *thesyntheticmodel*²⁶ og *theTrancendental Model*²⁷. Disse modellene strekker seg henholdsvis fra at konteksten får liten påvirkning på teologien, ved den counterculturelle modellen, til at den har samme autoritet eller høyere autoritet en teologien knyttet til den transcendenten modellen. Hvor en plasserer seg i forhold til disse modellene som menighet og som prest har påvirkning på hvordan menighetene og prestegjerningene ser ut. Dette kan også være med å påpeke og forklare ulikheter mellom menigheter i et menighetsforhold.

1.4.2 Relasjonelle elementer

Miroslav Volf's menighetsdefinisjon²⁸ viser at en menigheten også har et sterkt relasjonelt perspektiv. Først og fremst fordi menigheten handler om en relasjon mellom mennesker og Gud, men også fordi menighet er en samling av mennesker i relasjon til hverandre. De relasjonelle elementer setter i denne sammenheng fokus på at det forhold jeg undersøker også er mennesker i samhandling med hverandre. Det relasjonelle perspektiv kan dermed hjelpe meg å forstå det forholdet jeg undersøker fra det menneskelige perspektiv og utfra at det også handler om mennesker i relasjoner til hverandre. Og også i dette tilfelle menigheter i relasjoner til hverandre.

I teologisk sammenheng vet en også at syndefallets konsekvens hos oss mennesker har gjort noe med og utfordret mennesket sine relasjoner. Selv om relasjonene mellom mennesker

²²Bevans, Stephen B, *Models of Contextual Theology* New York Orbis books 2011. s. 117

²³Bevans 2011 s. 37

²⁴Bevans 2011 s. 54

²⁵Bevans 2011 s. 70

²⁶Bevans 2011 s. 88

²⁷Bevans 2011 s. 103

²⁸Hegstad, Harald. *Den virkelige kirke, bidrag til ekklesiologien*. Trondheim: Tapir akademisk Forlag, 2009.

og Gud, og mennesker imellom var intenderte fullkomne, vil en naturlig konsekvens av troen på syndefallet føre til en bevissthet om at de ikke er det og ikke kan bli det i denne verden. Realismen i dette er at relasjonelle elementer knyttet til disse forhold som er av en mindre fullkommen karakter ikke er overraskende, men forventet.

Dette perspektivet på menighet er ikke det som er oftest fremme når menighet diskuteres og fokuseres, og skal heller kanskje ikke være det. Men jeg kan heller ikke komme fra at om en ikke har det med, mangler en en forklaringsnøkkel på viktige perspektiver som er med å prege hva en menighet er og hva en menighet gjør.

Likeledes kan det menighetsutviklende og misjonale fokus som vi beveger oss innenfor i denne oppgaven ha en tendens til å tydeliggjøre enda mer og forsterke de relasjonelle perspektiver som finnes i menigheten til en hver tid. Om en menighet bestemmer seg for å flytte seg fra et sted til et annet, eller starte noe helt nytt, vil muligens hvem som bærer hva og hvordan relasjonene fungerer synes tydeligere enn før. I forholdet modernemenighet – dattermenighet har vi i hovedsak to relasjoner som vil gjøre seg sterkt gjeldene, relasjonen mellom prest i modernemenighet og prest i dattermenighet, og relasjonen mellom gruppen dattermenighet og gruppen modernemenighet.

I denne sammenheng kan det lønne seg å se på teorier fra to ulike fagmiljøer.

1.4.2.1 Samfunnsvitenskapelig perspektiv på relasjonell tenkning

Det første er Wadel og Wadel sitt samfunnsvitenskapelige perspektiv på relasjonell tenkning. Wadel og Wadel skriver om relasjonell tenkning at «Å tenke relasjonelt går ut på å sette mellommenneskelige relasjoner og samhandling i fokus for vår oppmerksomhet. I relasjonell tenkning tar en i bruk relasjonelle begreper for å kunne gi relasjonelle forklaringer på menneskelig adferd.»²⁹ og videre «Et relasjonelt perspektiv innebærer at enheten for vår tenkning er personer i relasjon til hverandre.»³⁰ Dette vil da innebære at en ser til de relasjoner et menneske står i for å søke å forstå og finne forklaringer på tanker og handlingsmønstre. I

²⁹Wadel, Carl Cato og Cato Wadel, *Den samfunnsvitenskapelige konstruksjon av virkeligheten* Kristiansand. Høyskoleforlaget 2007. s. 70

³⁰Wadel, Carl Cato *Medarbeidersamhandling og medarbeiderledelse i en lagbasert organisasjon*. Bergen: Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen, 2007s. 24

denne sammenhengen bringer de inn følgende formel for å analysere relasjoner: «Hvem gjør hva sammen med hvem, når og hvor, hvorfor og med hjelp av hva?»³¹

Ulike typer forhold

Wadel og Wadel definerer et forhold slik: «Når partene på en eller annen måte påvirker hverandre gjensidig, kan vi si at det eksisterer et forhold.»³² De mener at det kan finnes flere forhold innenfor en relasjon og at de også kan påvirke hverandre gjensidig. De skiller mellom *følelsesforhold*, der partene påvirker hverandre følelsesmessig, *motivasjonsforhold* der partene motiverer hverandre gjensidig og *læringsforhold* der partene lærer noe av hverandre gjensidig.

Ulike former for samhandling

Videre skriver Wadel og Wadel om samhandling innenfor relasjoner. De definerer samhandling slik: «Vi kan si at vi har å gjøre med samhandling når en person responderer på det en annen person gjør.»³³ De kategoriserer all samhandling i tre hovedkategorier som har å gjøre med motivasjon og årsak til at samhandlingen finner sted og at den gjøres på en spesiell måte. Den første kategorien er *inkorporasjon*, som handler om at en samhandler fordi en som personer er den en er, for eksempel i familiesammenhenger. Den andre kategorien er *bytte*, som handler om at en samhandler for å få noe tilbake, for eksempel i banken. Den tredje kategorien er at en samhandler ut av *makt- avhengighet* knyttet til for eksempel mafiavirksomhet, militæret eller kanskje også politiet.³⁴

1.4.2.2 Organisasjonsutviklingsperspektiv på ulike typer lederskap

Denne studiens pastorale fokus gir den også et automatisk fokus på lederskap, siden presten også er en leder. Implisitt er dette også da en studie av relasjonen mellom ledere. I Boken *Organisasjon og ledelse*³⁵ omtales et utbredt syn på ulike fokus i lederskap. De deler ledere inn i oppgaveorienterte og relasjonsorienterte ledere. Videre utkrystalliserer de 6 former for

³¹Wadel, Cato *Feltarbeid i egen kultur : en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: SEEK, 1991. s 92.

³²Wadel og Wadel 2007 s. 65

³³Wadel og Wadel 2007 s. 90

³⁴Wadel og Wadel 2007 s. 91

³⁵Bolman, Lee G og Terrence E. Deal, *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse, Struktur, sosiale relasjoner, politikk og symboler*. GyldendahlNorsk Forlag AS 2004.

lederskap utfra en modell over forholdet mellom relasjonsfokus og oppgavefokus hos ledere. Den lederen som i hovedsak er oppgaveorientert og lite relasjonsorientert blir den autoritære leder. Mens på den andre side den lederen som er i hovedsak relasjonsfokusert og lite oppgavefokusert blir den ettergivende leder.³⁶

De ledertypene som befinner seg i mellom disse ytterpunktene kalles kompromissledelse og integrert ledelse, der lederen i høy eller mindre grad forsøker å kombinere relasjonsfokus og oppgavefokus. Utfra modellen synes disse ledertypene på midten å være de ideelle. Disse perspektivene har potensiale til å bli spesielt interessante i den sammenheng der en snakker om ledere i relasjon til hverandre.

1.4.3 Strukturelle elementer

I en hver menighet innenfor Dnk i dag finnes det strukturelle elementer som både gir rammer og utfordringer. Når nye menigheter plantes og dattermenigheter opprettes, kommer det et eget sett med strukturelle utfordringer til som skal plasseres og forholde seg til den allerede eksisterende strukturen i den etablerte modermenigheten. Jeg vil søke å gi et bilde av hvordan disse utfordringene står i forhold til hverandre.

1.4.3.1 Strukturelle elementer i modermenighet

Den etablerte modermenighet i Dnk i dag har to arbeidsgiverlinjer. Det vil si at alle ansatte i stab utenom soknepresten og andre statlige ansatte prester er ansatt kommunalt gjennom fellesrådet.³⁷ Det balanseres dermed strukturelt mellom to arbeidsgiverlinjer med ulike avgjørelsesmyndighet og ansvarsområder. Soknepresten og andre statlige ansatte prester, blir ansatt av bispedømmerådet, og stiller dermed i en særstilling ved at de ikke har kirkevergen som arbeidsgiver og heller ikke har praktisk arbeidsgiveransvar for de fellesrådsansatte.³⁸ Soknepresten har prostens som sin nærmeste overordnede og er således i et kollegialt felleskap med de andre sokneprestene i prostiet.

Soknet er det grunnleggende rettssubjektet i Dnk og har dermed i utgangspunktet hovedansvaret for forvaltning av økonomiske midler gjennom menighetsrådet i samarbeid med fellesråd.³⁹ Det kan ikke være flere enn et sokneråd i et sogn. Soknerådet består av sokneprest, sekretær og ellers 4-10 innvalgte medlemmer i Dnk.

³⁶ Bolman og Deal 2004. Figur 17.1 s 371.

³⁷ Kirkeloven § 14 <http://www.lovdato.no/all/hl-19960607-031.html#14> hentet 10.12.12

³⁸ Kirkeloven § 23 <http://www.lovdato.no/all/hl-19960607-031.html#23> hentet 10.12.12

³⁹ Kirkeloven § 2 <http://www.lovdato.no/all/hl-19960607-031.html#2> hentet 10.12.12

1.4.3.2 Strukturelle elementer i dattermenighet

Siden det rent juridisk bare kan være en soknemenighet i et sokn og det er bispedømmerådet som kun formelt kan vedta opprettelsen av et nytt sokn, vil en ny dattermenighet måtte være underlagt soknemenigheten juridisk til dette eventuelt blir endret. Dette er også knyttet til kirkebygg fordi kirkeloven bestemmer at ethvert sokn skal ha et kirkebygg⁴⁰

Økonomiske midler og stillingsressurser som ikke kommer av egne innsamlede midler må også settes til side eller bevilges fra fellesråd og sokneråd i soknet. Lovverket er tydelig på at ansvaret for den kirkelige virksomheten i soknet ligger på soknerådet. Dattermenighet har heller ikke mulighet til å danne et nytt sokneråd i tillegg til det allerede eksisterende. Mange dattermenigheter danner menighetsutvalg, men disse vil også strukturelt være underlagt soknerådet og være avhengig av at soknerådet delegerer de myndighet om det er mulig. Dette gjelder også avgjørelser knyttet til kirkebygg.

1.5 Tidligere forskning

I forhold til tidligere forskning finnes det som nevnt ikke et stort omfang av dette. Men jeg har valgt å la materiale fra 4 instanser være sammenligningsgrunnlag for deler av det som kommer frem i mitt materiale. Disse er:

1. Det Teologiske Menighetsfakultet har gjennom sin avdeling for menighetsutvikling noe forskningsmateriale på konsekvenser av menighetsutvikling som kan være med å danne en bakgrunn for problemstillingen i denne oppgaven. Spesielt gjelder dette rapporten fra menighetsplante prosjektet fra Blystadlia Løvenstad som avdelingen på MF utarbeidet i samarbeid med de involverte der.⁴¹
2. I Stavanger bispedømme ble det utarbeidet en rapport i 2005 som gav et overblikk over menighetsutviklingsprosjekter og dens konsekvenser i bispedømme frem til da. Dette vil også være relevant sammenligningsgrunnlag til mitt materiale.⁴²
3. I mer spesifikk nærkontakt til denne oppgavens tematikk er det skrevet et essay av en prest i en modermenighet som forteller om erfaringer i forhold til en dattermenighet i

⁴⁰Kirkeloven §17<http://www.lovdato.no/all/hl-19960607-031.html#17> hentet 10.12.12

⁴¹ Sandnes Astrid og Erling Birkedal, *Visjon og forankring – å satse i felleskap Evaluering av menighetsplante prosjektet i Blystadlia og Løvenstad, Øvre rælingen. 2006-2010.* 2011.

⁴²Utredning fra en arbeidsgruppe nedsatt av Stavanger bispedømmeråd *Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme.* April 2005

<http://www.kyrkja.no/stavanger/event/dolink/famid/188290?event=dolink&famid=182989> hentet 11.12.12

Stavanger bispedømme. Dette er også relevant sammenligningsgrunnlag for deler av mitt materiale.⁴³

4. I England er det utarbeidet en rapport basert på erfaringer med menighetsplanting der som i kortform presenterer noen resultater som er interessant å se på i lys av mitt materiale i norsk kontekst.⁴⁴

1.6 Metode

Som nevnt tidligere finnes det en begrenset mengde forskning på det området jeg vil undersøke fra tidligere. Det er derfor vanskelig å si noe om metodespørsmålet ut fra hvilken forskning som allerede finnes og hva som vil være et fornuftig og hensiktsmessig bidrag i forskningen ut fra det.⁴⁵

Likevel er det lagt en del metodiske føringer i problemstillingen som bestemmer en metodisk retning på oppgaven. Dag Ingvar Jacobsen beskriver i sin utdypelse av samfunnsvitenskapelig metode noen viktige følgerekker som jeg ønsker å ta med meg i mine undersøkelser også.⁴⁶ Dette ikke bare fordi de beskriver de metodiske rammer for undersøkelsene mine, men også fordi de utdyper problemstillingens mål og skaper bevissthet rundt dens fokus. Han beskriver 8 ulike faser som han mener en må gjennom i en samfunnsvitenskapelig undersøkelse knyttet til metode. Jeg vil beskrive viktige metodiske veivalg i denne oppgaven ved å gå gjennom tre av hans faser.

1.6.1 Valg av undersøkelsesdesign⁴⁷

Som Jacobsen også beskriver må det på bakgrunn av og nærmest i dialog med problemstillingen ta en avgjørelse på undersøkelsens design. Med undersøkelsens design menes i denne sammenhengen graden av intensivt eller ekstensivt fokus i undersøkelsen. Eller nærmere forklart en må vurdere om det er et bredde fokus eller et dybdefokus som tjener best til den hensikt å svare på undersøkelsens problemstilling. Der det intensive fokus har

⁴³ Mestad, Karen Margrete E. *Essay: Når ein blir to*. 2008.

⁴⁴ Lings, George og Stuart Murray, *Church planting: Past, Present and Future*. Cambridge: Grove bookslimited, 2003.

⁴⁶ Jacobsen, Dag Ingvar. *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand Høyskoleforlaget. 2005

⁴⁷ Jacobsens andre fase Jacobsen 2005. s. 87-121.

fokus på flere variabler, men få enheter, og det ekstensive fokus har få variabler og mange enheter.

I mitt tilfelle ligger det tydelige intensive fokus i problemstillingen i utgangspunktet. Det er i utgangspunktet en problemstilling som utforsker dybden og nyansene i en relasjon. Det intensive fokus er derfor ikke til å komme fra, og det er ikke vanskelig å slå fast det intensive fokus som et viktig fokus for oppgaven.

Likevel kan en ikke avfeie de ekstensive fokus som irrelevant for denne typen undersøkelser. Det er klart at den dybden og de nyansene som undersøkes vil kunne være tjent med en bredde som kunne være med å gjøre resultatene om ikke mer reelle, men mindre usikre i en vitenskapelig sammenheng. Som Jacobsen også er inne på vil de ideelle for denne oppgaven være et høyt intensivt fokus kombinert med et høyt ekstensivt fokus. Dette er imidlertid både tidkrevende og arbeidsomt og vil gå lang utover denne undersøkelses rammer.

Jeg vurderer derfor med hensyn til problemstillingens karakter å la det intensive fokus være det ledende fokus for oppgaven min. Også med den bevissthet at de fordeler som ligger i det ekstensive fokus da ikke vil tilfalle denne oppgavens resultat.

1.6.2 Hvordan samle inn data?⁴⁸

Videre er det også i denne oppgavens tema og problemstilling lagt føringer for hvor og hvordan det skal gjøres undersøkelser og hvordan data skal samles inn. Jacobsens første deling under dette punktet går på om det skal samles inn kvalitative eller kvantitative data. Forenklet gjør han dette valget til et valg mellom tall eller ord. I den sammenheng er det ikke vanskelig å se at disse undersøkelsene ville være noe begrenset slik problemstillingen er beskrevet med et tallresultat, altså kvantitativ tilnærming. Det kvalitative fokus i denne undersøkelsen følger også på sett og vis valget av intensivt fokus i punktet ovenfor. Jeg var derfor ganske sikker på at det var mest hensiktsmessig å la dette være en kvalitativ undersøkelse. Altså med et mindre utvalg respondenter, med større rom for å gå intensivt inn i de elementer som dukket opp.

Likevel finnes det et potensielt problem i denne oppgaven knyttet til sammenhengen mellom undersøkelsens tema og metode som fikk meg til å stoppe opp nettopp her. I utgangspunktet er konsekvensen av det valgte dybdefokus at oppgavens omfang begrenser

⁴⁸ Jacobsens tredje fase Jacobsen 2005. s. 125-138

seg. Jeg så tidlig at det ikke var klokt å forske på mer en to moder-dattermenighets forhold for å oppnå den ønskede dybde i undersøkelsene. I tillegg begrenset jeg også det geografiske området menighetene skulle befinne seg innenfor til Stavanger bispedømme. Dette førte videre med seg utfordringer knyttet til anonymitetsspørsmålet. Skulle jeg fokusere på 4 prester i to ulike menigheter i Stavanger bispedømme, kunne jeg ikke love dem fullstendig anonymitet. Selv om navnene ikke nevnes, vil det kunne være mulig å gjenkjenne og lokalisere personene i undersøkelsene. Jeg ble da redd for at det kvalitative fokus som skulle hjelpe meg å få det dybde og nyansefokus jeg ønsket, isteden ville begrense oppgaven og gjøre den overfladisk fordi den nærmest kunne få en offentlig karakter.

Denne utfordringen knyttet til metode førte dermed til at jeg utvidet mitt undersøkelsesområde til hele Den norske kirke og at jeg også tok inn prestene tilknyttet de ulike menighetsforholdene i mine undersøkelser. Men det utfordret etter mitt syn ikke det kvalitative syns så mye at jeg gikk bort fra det til fordel for det kvantitative.

1.6.3 Hvilken type kvalitativ undersøkelse?

Jacobsen belyser de ulike alternativer for kvalitative undersøkelse som et valg mellom ulike typer intervjuer eller observasjon.⁴⁹ I denne sammenheng vil observasjon av menighetene og prestene gi noe kunnskap, men det vil ikke i stor grad svare på det problemstillingen vil undersøke slik jeg ser det. Problemstillingen legger opp til et individfokus og til å undersøke ikke bare det som finnes i det som kan observeres, men og det som er delvis eller helt gjemt hos respondentene selv. Derfor leder min problemstilling meg også ganske tydelig mot det individuelle kvalitative intervjuet. Denne typen intervju skriver Kvale og Brinkmann om i sin bok. Her er det noen valg å ta for intervjuets ytre og indre form.

Når det gjelder intervjuets ytre form må en ta stilling til hvordan og hvor intervjuet skal foregå. Av praktiske årsaker og med hensyn til ressursbruk kan en velge å satse på telefonintervju eller internettintervjuer. Men som det også blir pekt på i Kvale og Brinkmanns bok⁵⁰ kan en da stå i fare for å miste dybde i materiale ved at en ikke på en god nok måte klarer å fange opp helheten ved noe som blir sagt eller at respondenten ikke åpner seg på samme måte som ved ansikt til ansikt intervjuer. Siden denne problemstillingen er en problemstilling som spiller sterkt på at nyanser og dybde kommer frem tenker jeg at ansikt til ansikt intervjuer var et nærliggende valg her. Dette også fordi jeg ønsker som intervjuer å få frem ikke bare de gode elementene i forholdet jeg skal undersøke, men også de elementene

⁴⁹ Jacobsen 2005 s.

⁵⁰ Kvale og Brinkmann 2009

som eventuelt finnes der av en utfordrende karakter. Da tenker jeg at et ansikt til ansikt intervju vil gi en tydeligere ramme og mulig også et tryggere utgangspunkt for nettopp dette.

Videre er det noen indre valg å ta knyttet til intervjuets form. Her er også et ganske tydelig valg signalisert i problemstillingen ved at en bruker begrepet erfaringer som et noe generelt uttrykk til å beskrive hva intervjuet skal undersøke. Det vil dermed ikke i denne sammenheng blir riktig å legge opp til et intervju som er så strengt strukturert at det styrer disse erfaringene i en for sterk retning. Dersom undersøkelsen er bygget på å finne ut hvilke elementer som finnes i et forhold, er det også begrenset hvor mye en kan binde svarene til spesifikke alternativer, som vil signalisere at en visste hva en skulle finne på forhånd. Men det er heller ikke hensiktsmessig for undersøkelsens resultat å la intervjuet være uten rammer, da dette ville gjøre analysene etterpå uoversiktlige og i verste fall uoverkommelige. En semistrukturert form der intervjuet er organisert tematisk og med åpne spørsmål er derfor det som jeg ser som mest tjenelig for denne undersøkelsen.

1.7 Gjennomføring

Jeg har altså valgt å gjennomføre dette prosjektet som en intensiv, kvalitativ undersøkelse gjennom kvalitative, semistrukturerte dybdeintervju.

Prosjektet er sendt inn til NSD⁵¹ for godkjenning og det er gitt tillatelse til innsamling av data med den betingelse at alt elektronisk data slettes innen utgangen av 2013. Jeg har kommet frem til et utvalg på 6 respondenter, hvorav 2 prester i modermenigheter, 2 prester i dattermenigheter og 2 proster tilknyttet disse to menighetsforholdene. Jeg har hatt mulighet til å intervjuer hver respondent 2 ganger ut fra semistrukturerte intervjueskjema som er godkjent av NSD.

Det betyr at i hovedsak dette prosjektets materiale og resultater vil ha 6 respondenters respons fra 2 modermenighet- dattermenighetsforhold som utgangspunkt. Disse modermenighetsforholdenes identitet vil ikke gis tilkjenne og jeg vil heller ikke gi noen nærmere beskrivelse av dem som direkte kan komme til å identifisere dem. I tillegg vil jeg når jeg siterer fra mitt materiale sitere på normert bokmål for å hindre at også dette kan være med å identifisere forholdene geografisk. Jeg ser at dette på den ene side kan virke begrensende for å danne seg et helhetlig bilde av disse forholdene, men likevel ser jeg det som en nødvendighet

⁵¹ Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste <http://www.nsd.uib.no/>

i denne sammenheng for at så mye som mulig av mitt materiale skal kunne legges frem og analyseres.

I analysen vil menighetsforholdene blir referert til som menighetsforhold 1 og menighetsforhold 2. Og likeledes vil det om det er behov for det bli omtalt eksempelvis prest i modernmenighet 1 og prest i modernmenighet 2 etter denne modellen.

KAPITTEL 2 GENERELT OM FUNNENE

2.1 Menighetsforhold 1

Menighetsforhold 1 er et forhold mellom en modernmenighet og en dattermenighet som har vart mellom 5-7 år. Initiativet til oppstarten av dattermenigheten involverte både prost, prest i modernmenighet og kirkeverge på stedet. Dattermenigheten startet med en ansatt, han ble ansatt i modernmenigheten, men fikk sine arbeidsoppgaver knyttet til oppstart og prestetjeneste i dattermenigheten.

Oppstarten av dattermenigheten var knyttet til NMS nettverk for menighetsutvikling⁵² som et treårig prosjekt i oppstartsfasen. Da initiativet til oppstarten av dattermenigheten ble tatt forelå det konkrete planer om kirkebygg og dette stod ferdig som forventet. Da treårig prosjektfase gikk ut ble dattermenigheten skilt ut som eget sokn. Pr. dags dato er dermed ikke menighetsforholdet strukturelt sett et mor- datterforhold, men er gått over til å være et naboforhold mellom to soknemenigheter.

2.2 Menighetsforhold 2

Menighetsforhold 2 er et menighetsforhold som har vart i mellom 9-12 år. Modernmenighet 2 og prost var ikke tydelig og aktivt med da initiativet til oppstarten av dattermenighet ble tatt, men kom inn i prosjektet noe senere i oppstartsfasen. Initiativet og oppstarten av dattermenigheten var knyttet til modernmenighet 3 som er en nabomenighet til dattermenigheten. Dattermenighet 2 har dermed en forståelse av et delt moderforhold mellom modernmenighet 3 mest knyttet til oppstartsfasen og modernmenighet 2 som strukturelt kom inn

⁵² <http://www.nms.no/nms-nettverk-for-misjonale-menigheter/category638.html>

i bildet noe senere. Dette gjør at det ligger et noe annet utgangspunkt i menighetsforhold 2 enn det gjør i menighetsforhold 1. Menighetsforhold 2 er dermed et menighetsforhold uten forankring i oppstartsfase til forskjell fra menighetsforhold 1. Det strukturelle forholdet mellom dattermenighet 2 og modermenighet 2 i dag er like fullt et bevisst valg og basert på en avtale som ligger til grunn for menighetsstrukturen.

Dattermenigheten hadde i oppstartsfasen en ansatt i hovedsak lønnet på egne innsamlede midler, og mottar noe støtte fra modermenighet 2 knyttet til soknerådet. Dattermenigheten er knyttet til NMS nettverk for menighetsutvikling. Det finnes ikke konkrete planer om kirkebygg og utskilling av dattermenighet som egen soknemenighet. Menighetsforholdet er derfor også i dag strukturelt et moder-datterforhold.

2.3 Menighetsforhold uten nåtid versus menighetsforhold uten oppstartsfase

Merknad [FK1]: Uklar betydning

Landskapet rundt en nyplantet menighet kan til tider være et komplisert landskap sett i lys av den vanlige organiseringen og de vanlige forhold mellom etablerte menigheter. Forskjellene i de to menighetsforhold belyser det på en god måte ved at ingen av dem har en vedvarende formell relasjon mellom en formell modermenighet og en dattermenighet. Menighetsforhold 1 er et menighetsforhold som i formell forstand ikke lenger er et menighetsforhold mellom en modermenighet og en dattermenighet og finnes dermed ikke i formell forstand i nåtid. Menighetsforhold 2 er i dag formelt et menighetsforhold mellom en modermenighet og en dattermenighet men med initiativ og tidlig oppstartsfase i et annet forhold. Dette er med å danne en reell ramme rundt disse undersøkelsene og det belyser på en god måte hvilke utfordringer som finnes nettopp innenfor dette tema.

2.4 Prest i modermenighets opplevelse av nærhet i forholdet

De to modermenighetsprestene uttaler seg forskjellig når de beskriver forholdet til dattermenighetene sine. Begge reagerer i utgangspunktet instinktivt og beskriver forholdet som godt. Det er dermed tydelig at det er det som ligger øverst. Likevel gir deres videre beskrivelser bilder av to noe ulike forhold.

Prest i modermenighet 1 beskriver et nært forhold i den grad at han vitner om en ganske stor grad av innsikt og et nyansert syn på prosessen i dattermenigheten. Spesielt når han beskriver oppstartsfasen viser han nærhet til det som har skjedd. Han innlemmer også seg selv i prosessene ved å bruke pronomenet *vi* som subjekt for det som er blitt gjort i forhold til denne oppstartsfasen. Dette viser en stor grad av *eierskap* men også *tilhørighet* til prosessen

rundt etableringen av dattermenigheten. Dette er sterke begreper som vitner om nærhet i forholdet.

Likevel er presten i modermenighet 1, jo nærmere han kommer nåtiden, svært opptatt av å markere avstand og frihet knyttet til *avgjørelsesmyndighet* i dattermenighet etter den første oppstartsfasen. Da går han videre til å beskrive forholdet i termer av mindre eierskap og mindre grad av tilhørighet til avgjørelsesprosesser. Fra å være aktiv part i forholdet beskrives nå mer modermenighetens funksjon overfor datterforholdet som en *støtte funksjon*. Før han beskriver forholdet i dag som et rent kollegaforhold mellom to nabomenigheter. Han beskriver altså en kurve som går fra stor nærhet og tilhørighet til mindre nærhet og tilhørighet.

Denne kurven vil gå i samme retning, men vil ikke ha samme kurver som den formelle strukturelle kurven i dette forholdet. Den formelle kurven vil starte med stor grad av tilhørighet frem til det punktet der dattermenigheten ble et eget sokn, i likhet med den andre kurven ender den så å si i null, det vil si ingen nærhet og tilhørighet til prosesser og avgjørelser som nabomenigheter.

Prest i modermenighet 2 beskriver en kurve som nærmest går andre veien. Han har svært lite nærhet til og kunnskap om oppstartsfasen i dattermenigheten. Språkbruken tilkjennegir dette tydelig ved at han snakker om *oss* og *dem*. Den samkjørte språkbruken om oppstarten av dattermenigheten finnes ikke på samme måte her som hos prest i modermenighet 1. Hendelsesforløpet beskrives i større grad fra et perspektiv av *observasjon* enn av *involvering*. Han har også positive og støttende ord om det som skjer i dattermenigheten, men forholdet beskrives ikke som å være nært. Derimot *ønsker* presten i modermenighet 2 at kurven skal gå mot en større nærhet og en større grad av eierskap og involvering.

Hos prest i modermenighet 2 vil også den formelle siden kunne argumentere for en bevegelse mot en nærrer relasjon ved at modermenighet 2 fortsatt har en soknemenighetsfunksjon overfor dattermenighet 2, og det er ikke signalisert at denne vil forandres i nærmeste fremtid.

2.5 Prest i modermenighets forståelse av egen rolle i forholdet

Prest i modermenighet 1 har en veldig tydelig og bestemt forståelse av sin rolle i forhold til dattermenigheten. Han hadde en tydelig rolle i oppstartsfasen der han beskriver seg selv som en av initiativtakerne. Sammen med prostens var han med å fremme forslag for menighetsrådet

om at dannelsen av dattermenigheten formelt skulle finne sted. Videre er han veldig tydelig på at han ikke ville ha en aktiv og sterk medbestemmelsesrolle over det som foregikk i dattermenigheten når de fikk egen prest. Den aktive involvering i hva som foregikk i dattermenigheten og hvilken retning arbeidet skulle ta gjør han veldig tydelig at han ikke ville ha for stor rolle i. Han beskriver at han nærmest da trådte til side og gav seg selv to nye interessante roller overfor dattermenigheten. Den ene syns på meg som en type *konsulentrolle* som perspektivtenker og støttespiller i forhold til presten i dattermenigheten. Den andre beskriver han som en type *advokat* for presten i dattermenighet 1 overfor resten av modermenighet 1 i prosessen med å bli 2 menigheter. Det er slik jeg ser det sterk bevissthet hos presten i modermenighet 1 rundt hvilken rolle han har hatt til enhver tid og han tilkjennegir at han også har hatt sterk råderett over sin egen rolle i dette.

Prest i modermenighet 2 beskriver helt fra oppstartsfasen forventninger om egen rolle i forhold til dattermenigheten. Det ligger en sterk ansvarsfølelse, som også er forankret i soknemenighetsansvaret, overfor hva som skjer med dattermenighet 2 og hvilken retning utviklingen i den skal ta. Det oppleves likevel ikke som det er blitt gitt rom for at han har kunnet ha denne rollen i forhold til dattermenighet 2. Ønsket fra presten i modermenighet 2 er da på mange måter å bevege seg i motsatt retning av presten i modermenighet 1, nemlig til mer medbestemmelses rett i forhold til og større tilhørighet til det som skjer i dattermenighet 2.

Prest i modermenighet 2 sin mulighet til å spille en fysisk rolle i dattermenighet 2 sin virksomhet har ikke samme utgangspunkt som i menighetsforhold 1, fordi de i menighetsforhold 2 ikke har hatt kontorfellesskap sammen. Det har dermed ikke funnet sted de daglige naturlige møtepunktene mellom prest i modermenighet 2 og prest i dattermenighet 2 som i menighetsforhold 1.

2.6 Prest i dattermenighets opplevelse av forholdet

Prest i dattermenighet 1 viser også en nærhet til modermenighet 1 i sin forståelse og beskrivelse av oppstartsfasen. Han beskriver det som at han ble gitt *ansvar* av modermenigheten. Han kom tydelig inn i en sammenheng der det var modermenigheten, sammen med prost, som hadde tatt initiativet til å danne dattermenighet 1. Han beskriver helt fra startfasen av en vilje til selvstendighet og udelt fokus på dattermenigheten i samarbeid med og i overensstemmelse med modermenighet og soknerådets ansvar i den sammenheng. Han hadde også en nærhet til dette forholdet gjennom at han var en del av staben i

Merknad [FK2]: Uklar formulering

modermermenighet 1 i oppstarten. Deretter har han hele tiden i hovedsak hatt kontorfellesskap sammen med staben i modermermenigheten.

Prest i dattermermenighet 2 har en noe annen beskrivelse av forholdet mellom dattermermenighet og modermermenighet. Han beskriver at dattermermenigheten ikke oppleves å ha sprunget ut av det som *i dag* blir regnet som menighetens strukturelle modermermenighet, men ut av modermermenighet 3. Den nærhet i forholdet til en modermermenighet som beskrives i menighetsforhold 1 finner vi dermed ikke paralleller til i forholdet mellom dattermermenighet 2 og modermermenighet 2, men i forholdet mellom dattermermenighet 2 og modermermenighet 3. Presten i dattermermenighet 2 har også hatt kontorfellesskap med modermermenighet 3 over en periode i oppstartsfasen, mens han ikke har hatt det med modermermenighet 2. Prest i dattermermenighet 2 beskriver dermed ikke opprettelsen av forholdet til modermermenighet 2 knyttet til en nærhet og tilhørighet, men snarere som et *strukturelt valg*. Dette preger også graden av nærhet og tilhørighet imåten presten i dattermermenighet 2 beskriver forholdet på.

Like fullt er forholdet til modermermenighet 2 et forhold som er opprettet med en bevissthet og et ønske om at det skal være der. Ikke så mye ut ifra en emosjonell opplevelse av at det er her dattermermenighet 2 er sprunget ut fra men utfra et ideelt ønske om strukturell tilhørighet til modermermenighet 2.

2.7 Prosts opplevelse av forholdet

Prost overfor menighetsforhold 1 beskriver på lik linje med prest i modermermenighet 1 en sterk tilhørighet og nærhet til oppstarten av dattermermenighet 1. Selv om han selv har en viss beskjedenhet på det utpeker prest i dattermermenigheten prosten som initiativtaker til at opprettelsen fant sted. Prosten i menighetsforhold 1 viser en stor grad av oversikt og involvering i prosjektet fra tidlig fase og viser en stor ro og eierskap til det. Samtidig viser han engasjement for visjoner og veivalg i prosjektet, og en stor grad av forståelse av utviklingen frem mot nåtid. Det skinner gjennom at han har et eierskap til, stolthet for og en glede over hvordan prosjektet har utviklet seg.

Prost overfor menighetsforhold 2 har vært prost på stedet i en kortere periode og var ikke med på oppstartsfasen og de første årene etter oppstarten. Men han viser også stor grad av nærhet om ikke så mye til prosjektet i seg selv, men prinsipielt til denne typen menighetsforhold. Han snakker med stor nærhet og engasjement om denne typen menighetsforhold og viser stor forståelse for de utfordringer og visjoner disse menighetsforholdene har felles. Han viser også noe spesifikk kjennskap til menighetsforhold

2 fra tiden før han ble prost i området, da han var prest i en annen menighet i nærheten. Dette viser en stor *interesse* for denne typen menighetsforhold som går utover hans funksjon som prost på nåværende tidspunkt.

2.8 Initiativtaking og lokalforankring

I menighetsforhold 1 blir det tydelig at dattermenigheten startet på bakgrunn av et bredt og hovedsakelig lokalt initiativ fra prost, sokneprest og lokale initiativtakere. Og at også sokneråd og modermenighet tidlig ble involvert i prosjektet. Det var dermed en tydelig lokalforankring på oppstarten. De regionale instanser som NMS og bispedømmeråd ble så koblet inn på bakgrunn av dette lokale initiativ. Dette kan synes å stå i motsetning til hendelsesforløpet i Blystadlia Løvenstad: «Vi forstår det slik at både NMS og de engasjerte lokale, særlig tidligere sokneprest, ikke har sikret at det har vært tilstrekkelig lokal forankring for prosjektet, både i menighetsrådet og i soknet for øvrig. Menighetsrådet var tydelig fremmed for den ”pakken” som et menighetsplanteprojekt innebar.»⁵³ I rapporten fra Blystadlia Løvenstad fremstår nettopp manglende lokalforankring i menighetsråd og soknet for øvrig som en av grunnene til at dette prosjektet mislyktes. I menighetsforhold 2 fantes det en om mulig enda tydeligere lokal forankring til oppstarten av dattermenighet 2 selv om NMS der også tydelig ble koblet inn tidlig.

2.9 Hadde respondentene en bevissthet om at det fantes et reelt mor/datterforhold?

Begrepet mor -datterforhold er valgt i denne oppgaven som betegnelse på nyplantingsmenigheter som er ofte for en periode er plassert under en soknemenighet som en områdemenighet og derfor strukturelter underlagt soknerådet i soknemenigheten. Mor -dattermenighetsbegrepet blir da et bilde både på menighetens utspring og den typen relasjon som finnes strukturelt i dette forholdet. Når jeg presenterte begrepsparet for respondentene viste de både ulik grad av kjennskap til dem og ulik grad av enighet i bruken av dem.

I menighetsforhold 1 viste prest i dattermenighet 1 relativt høy grad både av kjennskap til og forståelse av dem, selv om de for menighetsforhold 1 representerer begrepspar som ligger i fortid. Prest i dattermenighet 1 har bakgrunn fra andre prosjekter også tilknyttet NMS nettverk for menighetsutvikling og dette var dermed ikke nye begreper for han. Prest i modermenighet 1 gjorde det derimot tydelig på flere tidspunkt at han verken var komfortabel med eller enig i denne begrepsbruken. Dette er meget interessant og en kan bare søke å analysere hvorfor.

⁵³Sandnes Astrid og Erling Birkedal, Visjon og forankring 2011. s.93

Dersom aversjonen hadde vært knyttet til *underordningen* som ligger i begrepet skulle en i utgangspunktet tro at det var prest i dattermenighet 1 som ville hatt størst problemer med begrepet og ikke prest i modermenighet 1. Likevel begrunner prest i modermenighet denne aversjonen mot begrepene både med tilhørighets og med uavhengighets begreper. Det første han er inne på er at begrepene ikke belyser forholdet mellom menighetene da de fortsatt var et sokn, fordi han da så mer på den ny oppstartede menigheten som en del av hele arbeidet. Og for det andre synes det å være viktig for han at disse begrepene ikke skal bli brukt i dag fordi de gir et feil bilde av den frihet og uavhengighet som ligger i forholdet nå. Han bruker også denne argumentasjonen for å påpeke at det ikke er en spesiell relasjon eller tilhørighet i dag mellom de to menighetene, og at det heller ikke er ønsket.

Prest i dattermenighet 2 tolker i utgangspunktet begrepene *relasjonelt* og *teologisk*, men opplever det i utgangspunktet noe ukomfortabelt å bruke dem knyttet til modermenighet 2, og mener at det mer naturlig å bruke begrepene knyttet til modermenighet 3. Likevel er han med på bruken av dem når jeg også belyser det strukturelle som ligger i min definisjon av disse begrepene. Men han bruker begrepene noe ukomfortabelt i sin videre dialog med meg.

Prest i modermenighet 2 synes å ikke ha så mye forutinntatt kunnskap knyttet til begrepene og bruker og forstår dem i utgangspunktet *strukturelt*. Dette viser at de begreper og forståelser av menighetsforholdene som ligger til grunn for problemstillingen i oppgaven viser seg å ikke bygge på en kjent bevissthet og kunnskap hos mine informanter. Begrepene og bevisstheten om dem som ligger til grunn for oppgaven finnes ikke i like stor grad hos informantene

2.10I hvilken grad hadde respondentene en forståelse av at det fantes reelle problemer i menighetsforholdene?

Problemstillingen min legger til grunn at det finnes forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet potensielle problemer eller utfordringer. Videre legger den til grunn at det som finnes der og som tolkes av prester og proster er av spesifikk interesse. De problematiske sidene likemye som de uproblematisk. I møte med respondentene hadde jeg også den holdningen at det var dette jeg ville undersøke. I møte med respondentene viste det seg at de også hadde ulike holdninger til dette og de var mer eller mindre enig i det jeg la til grunn.

Uenigheten i denne sammenheng var særlig knyttet til om det fantes *problematiske ting i forholdet* og av hvilken karakter de var. Når jeg er ute etter hva som er problematiske elementer ved et forhold er det med liten grad av dramatikk. Men ved en åpen

spørsmålstilling ble respondentene selv ansvarlige for å påpeke hva som eventuelt var problematisk.

Det som aner meg er at det da er ulik vurdering hos respondentene med hvilken alvorlighetsgrad det skal være før slike forhold nevnes. En av respondentene sier det slik: «det som har vært utfordrende har jeg synes har vært helt naturlig.» Mens jeg er ute etter det som også er naturlig utfordrende, er det en mulighet for at det som bare er naturlig utfordrende ikke er blitt nevnt i den grad det burde med hensyn til studien. Det har altså vært noe utfordrende å finne forståelse for bredden i problemstillingen hos noen av respondentene og da kanskje særlig knyttet til prest i modermenighet. Respondentene viser stor glede over å dele av sine perspektiver og egen forståelse av de elementer som ligger der av uproblematisk art. Men en noe mer spredt forståelse blant respondentene på i hvor stor grad det finnes problematiske forhold av særlig art. Noe av dette kan også ha med møte mellom eierskap og kritisk analyse⁵⁴ og det hadde muligens sett annerledes ut om en hadde sett det fra et rent menighetsperspektiv.

2.11I hvilken grad hadde respondentene opplevelsen av at dette bør undersøkes?

Mens min rolle i denne studien har vært å finne ut mest mulig om forholdet mellom menighetene som jeg undersøker, har opplevelsen hos respondentene, knyttet til det å bli undersøkt og gransket, vært noe ulik. Dette kan ha mange årsaker, men spesielt to er åpenbare og er noe å ha i bakhodet knyttet til funnene i studien.

Det første er at elementer av relasjonell, teologisk og strukturell art i en relasjon, som en er en del av, henger nøye sammen med hvem en er som person og at det vanskelig kan unngås å oppleve det som personlig. Å undersøke sitt eget forhold til noen andre er på mange måter å undersøke seg selv, dette kan være både vanskelig og føles nærgående.

For det andre lever alle respondentene til daglig i en eller annen relasjon til det forholdet og de menneskene jeg undersøker, og de kommer også til å gjøre det i overskuelig fremtid. Det er på den måten en relasjon de lever i og som de ikke i sitt daglige liv kan eller har mulighet til verken å undersøke eller problematisere til enhver tid. De har og de må ha funnet en måte å leve med den på. Dette gjør at de også må ha i bakhodet at dette kan bli personlig for flere enn dem selv og at det som kommer frem i studien skal leses av flere.

⁵⁴ Se delkapittel Eierskap- graden av kritisk analyse s.31

Derfor er det ikke overraskende at respondentene i ulik grad synes det var behagelig og lett å bli undersøkt på denne måten. Men mange av dem signaliserte at det til syvende og sist opplevdes nyttig og bidro til egen bevisstgjøring å være med i denne studien.

2.12 Forholdet mellom ideell og reell opplevelse? Normativ eller deskriptiv?

Min problemstilling søker i utgangspunktet etter reelle elementer som finnes i forholdene mellom moder og dattermenighetene som undersøkes. Disse elementene skal jeg i hovedsak finne i samtale med mine 6 respondenter. Imidlertid er settingen knyttet til et intervju av en respondent noe spesiell. Mennesker er dessuten vant til å trekke frem det beste når de prater med folk om noe, og det vil føre til at de også på et vis tar seg noe sammen.

Et spørsmål blir og på hvilken måte respondentene *uttrykker* seg når de beskriver ting rundt seg. Beskriver de virkeligheten rundt seg på en ideell normativ måte eller beskriver de den på en reell deskriptiv måte? Jeg ser at hos respondentene er det en viss tendens til at de noen ganger snakker like mye til seg selv på en normativ ideell måte som de snakker om en reell *situasjon*. Dette ser en bl.a. i uttrykkene «jeg må jo mene» eller «jeg kan ikke mene annet enn at» eller «selvfølgelig anerkjenner jeg jo». Spørsmålet er, når de bruker slike uttrykksformer som dette, om de virkelig beskriver noe som er en realitet eller virkelig finnes der som et reelt element eller om de bare beskriver noe som burde vært der.

Dette må også legges til grunn for mine resultater at det noen ganger kan være en like sterk normativ uttrykksmåte som ligger til grunn for svarene som en deskriptiv. Dette gir interessante perspektiver på resultatet og hva det skal tolkes som.

Kanskje er dette i sterk grad også knyttet til den konteksten mine respondenter kommer fra, der en normativ talemåte i presteyrket er ganske vanlig og der det også er vanlig at denne typen talemåte skaper en virkelighet for mennesker å strekke seg etter. På den måten er prestens rolle i denne sammenhengen interessant, fordi det er snakk om å lete etter *reelle* elementer i en relasjon som ikke nødvendigvis er ideell i seg selv.

Dette kan vi finne paralleller til i forskning på handlingsteorier og ledere fra Argyris og Schøns arbeid.⁵⁵ De hevder at bakenfor vår adferd ligger to ulike handlingsteorier som spesielt hos ledere kan sprikenoe. De skiller mellom *påberopte* teorier, som brukes når en snakker om og forklarer egen adferd, og *bruksteorier* som virkelig ligger under for hvordan en handler. Det viser seg fra deres forskning at det hos ledere hadde en tendens til å være lite

⁵⁵Bolman og Deal 2004. s. 189

samsvar mellom hvordan de beskriver seg selv og sine handlinger og hvordan de faktisk handler.

2.13 Eierskap- graden av kritisk refleksjon

Å drive med kritisk refleksjon og å be noen å drive med kritisk refleksjon er en krevende og noen ganger smertefull oppgave. Men kritisk refleksjon rundt dette forholdet mellom moder og dattermenighet ligger til grunn for min problemstilling og respondentene ble også utfordret på dette gjennom mine spørsmål til en viss grad. Jeg ønsket å finne ut om elementet kritisk refleksjon fantes i forholdene mellom modernerligheter og dattermenigheter i det hele tatt.

Kritisk refleksjon hos respondentene fantes i noen grad hos alle respondentene. Men det som er interessant er at den fantes i størst grad i menighetsforhold 2 der eierskapet til prosessene var minst. Mens til sammenligning det i menighetsforhold 1 ikke var like lett å komme frem til den samme graden av kritisk refleksjon på forholdet. Dette gjelder kanskje mest hos prest i modernerlighet 1 som nesten kun uttalte seg i positiv og noe normativ retning når det gjaldt forholdet. Noe grad av kritisk refleksjon kom frem i bisetninger, men det var generelt vanskelig å få presten til å si noe annet enn det som var positivt om forholdet. Nå må jeg selvfølgelig gå ut ifra, fordi også mitt intervju sier det, at dette forholdet opplevdes som et veldig godt forhold og at det på mange måter er en suksess historie. Men likevel undrer det meg at den kritiske refleksjonen i så liten grad, er tilstede

En kan selvfølgelig gå ut ifra at denne presten i modernerlighet 1 er en optimist som hverken finner glede eller hensikt i å dvele ved det som ikke fungerer, og det tror jeg er delvis sant. Likevel er det interessant om en ser på alle mine respondenter og hele mitt materiale at det er de med *minst eierskap* til prosessene og til menighetsforholdet som har størst grad av kritisk refleksjon. Det er også her altså en skala fra lite eierskap stor grad av kritisk refleksjon til mye eierskap liten grad av kritisk refleksjon. Dette kan ha å gjøre med prest i modernerlighet 1 sin rolle som advokat overfor dattermenighet 1. Men vi kjenner fra andre sammenhenger at jo mer en har tilhørighet til noe jo vanskeligere er det å se kritisk på det. I organisasjonsmessig sammenheng vil kritisk analyse likevel være nyttig og hensiktsmessig om en står i et sterkt eierskap til noe.

KAPITTEL 3 STRUKTURELLE PERSPEKTIVER

Som vi ser av gjennomgangen av de generelle funnene, er menighetene i begge menighetsforholdene strukturelt forbundet til hverandre på den måten som lovverket legger til rette for.⁵⁶ Spørsmålet i den sammenheng blir da hvordan menighetsforholdene *opplever* dette forholdet som strukturelt og hvilke *konsekvenser* det får. Et dypere spørsmål blir om man opplever at det strukturelle ved forholdet *fremmer eller hemmer* arbeidet eller om **det strukturelle i denne sammenheng** tillegges noen annen verdi eller betydning.

Merknad [FK3]: Andre begreper på fremmende og hemmende?

I de strukturelle perspektiver som møter meg hos respondentene ligger det en dobbelthet som belyses godt av et av bildene som en av respondentene selv kommer opp med. En av dattermenighetsprestene nevner tenåringen sitt forhold til sine foreldre som bilde på forholdet mellom dattermenighet og modermenighet. Dette perspektivet stemmer godt overens med at NMS nettverk for menighetsutvikling kaller nyplantingsmenigheter som er over i driftsfasen for *unge menigheter*.⁵⁷ Jeg vil derfor bruke tenåringsanalogien for å belyse de elementer som kom frem under de strukturelle perspektiver i denne studien. Det er imidlertid ikke noe forsøk på å si at det er modermenighet som er den kloke part, eller at dattermenighetene er umodne. Det er først og fremst en måte å belyse den dobbelthet som ligger i det strukturelle forholdet mellom dem.

3.1 Menighetsforhold 2: Tenåringsanalogien – mulighet og behov for grunnleggende skepsis

Selv om prest i dattermenighet 2 er seg bevisst den strukturelle tilknytningen til modermenighet 2 signaliserer han at de strukturelle perspektiver betyr lite for han. Han viser liten forståelse for egenverdien i en strukturell relasjon som den hans menighet har til modermenighet 2. Det finnes en grunnleggende skepsis hos han for de strukturer som ligger til grunn også for den tilknytning dattermenighet 2 har til modermenighet 2.

⁵⁶ Se under Generelt om funnene s. 23

⁵⁷ NMS nettverk for menighetsutvikling *Strategi-dokument pr 15.02.2010* (ikke publisert)

Denne skepsis formidler han i utgangspunktet som prinsipiell. Det er en skepsis til å legge seg under de strukturer som styrer en vanlig menighet i Dnk og til å plassere en menighet innenfor rammer som kan virke bindende eller hemmende på menighetens utvikling. Det er også deler av utgangspunktet for hvorfor han som prest kom til menigheten og har drevet menigheten på den måten han har gjort.

Likeledes har erfaringen til prest i dattermenighet 2 gitt han en grunn til å skille mellom strukturelle forhold og åndelige forhold. Dette gjennom at han beskriver oppstarten med et *åndelig forhold* til modermenighet 3, og et pålagt strukturelt forhold til modermenighet 2. Han gjør dermed i sin fortelling en tydelig distinksjon mellom det åndelige og det strukturelle. Det åndelige finnes dermed ikke i rammen av det strukturelle, men utenfor.

Prest i dattermenighet 2 fremstiller også den strukturelle siden ved menighetsforhold 2 som et valg blant flere muligheter, enn som en nødvendighet. Et valg som i denne sammenheng prest i dattermenighet 2 også knytter skepsis til og tillater seg å knytte skepsis til. Han viser også lite tydelig eierskap til det valget som ble gjort den gang arbeidet startet og synes på en måte fortsatt å vurdere om dette var et godt valg.

Han har også mye av sin bakgrunn fra organisasjoner som har andre strukturer enn de kirkelige strukturer som gjelder i Dnk. Han viser dermed liten kjennskap til disse strukturene fra før og hva de innebærer, og også muligens til hvilke potensialer de har. Han signaliserer at strukturelle perspektiver er underordnet og av mindre viktighet for han i det daglige arbeidet som prest. Han som prest er også tydelig på at han ikke er særlig strukturelt fokusert i sitt arbeid og at det ikke blir fokusert eller prioritert av han personlig. Dette etterlater de strukturelle perspektiver som finnes i menighetsforhold 2, fra dattermenighetens side, som potensielle tomme strukturer.

Prest i modermenighet 2 er på sin side i den situasjon at han i sin prestegjerning har kommet inn i en menighet som er underlagt de vanlige strukturer i Dnk og som har jobbet innenfor rammen av dem i en årrekke. Han har på sin side måttet lære seg de strukturelle elementene og også verdien av den strukturelle tilknytning til kirkelige handlinger, prost, prestekollegiet og nabomenigheter fordi de ligger tydelig tillagt hans stilling. Han viser at han har lært seg å verdsette dem og formidler ikke samme skepsis som prest i dattermenighet 2. Å forholde seg til en dattermenighet er noe nytt for ham også, men det er likevel innenfor en struktur han kjenner til og er en del av. Likevel merker han utfordringen ved å forholde seg til

prest i dattermenighet 2 sin noe annerledes forståelse og verdsettelse av struktur. Det er uttalt fra prest i modermenighet 2 at det nettopp har vært vanskelig å fylle strukturen med verdi mellom menighetene og få den til å fungere.

Menighetsforhold 2 fremstår dermed i strukturelt perspektiv som et møte mellom en forståelse av strukturer som gode og normative og en forståelse av strukturer som å være av underordnet betydning og potensielt begrensende. Dette skaper en ujevn og ubalansert plattform med tanke på å bruke strukturene og å fylle strukturene på en god måte og det hører nok til menighetsforhold 2 sine største utfordringer på det strukturelle området.

..

3.2. Menighetsforhold 2: Tenåringsanalogien – tilhørighet

I forhold til menighetsforhold 2 sine utfordringer med den strukturelle tilknytning danner det seg et spørsmål om hva som var motivasjonen for at den strukturelle forbindelsen ble opprettet i det hele tatt. Hvilken begrunnelse var det i sin tid for at den strukturelle tilknytning i menighetsforhold 2 skulle opprettes og hvilke grunner finnes det i dag for at den skal vedvare?

Når respondentene får spørsmålet om hva som er strukturelle styrker ved menighetsforholdet i dag svarer presten i dattermenighet 2:

«At vi er endel av Dnk det tror jeg er en styrke, et eller annet sted må vi jo være i den strukturen vi kan ikke bare [være] en felleskap som møtes en gang i blant, men ett eller annet synlig sted hører vi hjemme, det tror jeg gir en trygghet for de som er med at vi hører til i Dnk vi er på en måte det vi gjør er på en måte en legal del av det som skjer i Dnk.»⁵⁸

Her ser vi at presten i dattermenighet 2 virkelig anerkjenner den strukturelle tilknytningen til Dnk. Men dette er i utgangspunktet en anerkjennelse av den *generelle* tilknytningen til Dnk og ikke av den *spesielle* tilknytning til modermenighet 2. Det er et uttalt behov for å plassere seg under Dnk for å skaffe seg integritet også på den måten at menigheten ikke blir en øy uten tilknytning i det kristne landskapet.

Det generelle fokus i forhold til strukturell tilknytning vil kunne få den konsekvens at den spesifikke tilknytning til modermenighet 2 i hovedsak får en *instrumentell* funksjon og verdi. Dette kan belyse den grad av pliktfokus som preger prest i dattermenighets omtale av sider ved forholdet til modermenighet 2. Den generelle strukturelle tilknytning er da hovedfokus i *ønsket om å tilhøre*Dnk og den spesielle strukturelle tilknytning kan da likevel oppleves som bare en *nødvendighet*. Derfor kan en bevisst velge den generelle tilknytning og

⁵⁸ Intervju prest i dattermenighet 2 pr. 17.10.12.

likevel ha et manglende fokus på den spesielle strukturelle tilknytning. Dette kan en muligens se tendenser til i menighetsforhold 2.

I dette tilfelle ble det en nødvendighet for dattermenighet 2 å plassere seg under modermenighet 2 om de skulle plassere seg under Dnk. I *teorien* er ikkedette eneste mulighet ettersom Dnk har åpnet opp for valgmenigheter og personsokn som de gjorde i tilknytning til Bymenigheten Sandnes. Men dattermenighet 2 er en liten menighet i forhold til personer og ressurser med en i utgangspunktet geografisk tilknytning. De er ikke i utgangspunktet en profilmenighet med uklar geografisk tilknytning og de er ikke store nok til å skilles ut til eget sokn for øyeblikket. Med deres i utgangspunktet geografiske fokus og størrelse er det dermed forståelig at det ble deres eneste mulighet til å plassere seg innunder Dnk på den måten de ville.

Dette fokus gir likevel menighetsforhold 2 et sekundærfokus i flere sammenhenger. I møte med det strukturelle utgangspunkt og manglende oppstartsfasen gir det et noe utfordrende utgangspunkt for det strukturelle forholdet i menighetsforhold 2. Men ønske fra dattermenighet 2 er likevel å høre til innenfor paraplyen av Dnk, om en så er noe skeptisk til de daglige konsekvensene.

3.3.Tenåringsanalogien: selvstendighet

På samme måte som tenåringen har en dattermenighet på en eller annen måte et strukturelt bånd til sine foreldre eller sin modermenighet. Som vi har vært inne på under det strukturelle ligger det ingen lovpålagt selvstendighet på en dattermenighet som ikke ennå er et sokn. Men for begge dattermenighetene synes det av avgjørende viktighet å finne sin selvstendighet i forhold til modermenighetene. Dette å markere selvstendighet kan ha ulike former og uttrykk i ulike dattermenigheter. Dattermenighetene i denne studien ser ut til å markere sin selvstendighet strukturelt på tre ulike måter.

For det første markeres selvstendighet i de to dattermenighetene med ulik gudstjenesteprofil og organisering av menigheten i forhold til modermenigheten. Det signaliseres her at det delvis også er utfra en bevissthet om å ikke bli en kopi av sin modermenighet. Prest i dattermenighet 2 beskriver dette utsagnet som et ideal for sin menighet: «et uregelmessig verb i Dnk og det er sånn med uregelmessige verb at det er de som blir oftest brukt»

For det andre har begge dattermenigheter som undersøkes i denne studien også markert en viss grad av selvstendighet knyttet til økonomi. Selv om spesielt dattermenighet 1 fikk mye økonomisk starthjelp fra sin modermenighet, har begge dattermenigheter en betydelig givertjeneste som finansierer store deler av deres arbeid. Dette er også med den konsekvens at en omgår mangelen på lovpålagt økonomisk selvstendighet. Og det gir dermed også menighetsutvalget som ble opprettet i begge dattermenigheter, som nå i dattermenighet 1 er blitt erstattet av et sokneråd, en viss økonomisk råderett i tillegg til det som ble delegert fra soknerådet i modermenighetene.

For det tredje ser møtepunkter eller mangelen på møtepunkter også ut til å være en måte å markere selvstendighet på. I dattermenighet 1 har det gjennom hele prosessen vært tydelige strukturelle rammer for møtepunkter både gjennom rådsstruktur og gjennom at presten i dattermenigheten har hatt kontorplass på samme sted som de ansatte i modermenigheten. Prest i dattermenighet 1 har også vært en del tilstede ved de pastorale møtepunktene som har funnet sted i prostisammenheng. Dattermenighet 2 har ikke hatt så tydelige strukturelle rammer for møtepunkter og prest i dattermenighet 2 har ikke vært så tydelig tilstede ved de pastorale møtepunktene i prostiet. Likevel finnes det en type ambivalens hos begge prestene i dattermenighetene i forhold til å ha for mange møtepunkter. Det virker på meg som det å begrense antall møtepunkter mellom modermenighet og dattermenighet kan være en, noe ubevisst, strategi for mer selvstendighet. Dette kan ha med flere ting å gjøre. Prost knyttet til menighetsforhold 2 påpeker det massive fokus et nyplantingsprosjekt krever på dattermenigheten og dattermenighetens kontekst i oppstartsfasen, og at dette kan ha med arbeidsmengde og arbeidspress å gjøre. Men et møtepunkt er jo også en mulighet for at både påvirkning og medbestemmelse finner sted. Et møtepunkt er også en potensiell mulighet for sanksjoner og forbud om en befinner seg i tenåringsterminologien.

3.4 Menighetsforhold 1: Tenåringsforeldrenes dilemma: Bestemmelsesmyndighet og delegering?

Med tanke på bestemmelsesmyndighet og eventuell delegering er det tydelige *praktiske* utfordringer knyttet opp mot implementeringen av lovverket. I strukturen som finnes i dag vil, som vi har vært inne på, en dattermenighet i utgangspunktet være plassert strukturelt under en modermenighet så lenge dattermenigheten ikke er blitt soknemenighet i eget sokn. Målet for de fleste dattermenigheter vil være å tilslutt bli et eget sokn. Men å skille ut et eget sokn i Dnk i dag er en lengre prosess og må begrunnes godt. Den fasen der en dattermenighet strukturelt vil være underordnet en modermenighet kan derfor bli lang. Og både i menighetsforhold 1 og 2 har denne fasen vart i flere år.

I denne fasen vil ikke forholdet mellom en prest i en modermenighet og en prest i en dattermenighet strukturelt karakteriseres som et kollega forhold mellom to vanlige kolleger i Dnk i dag. De vil ikke strukturelt ha det likestilte strukturelle forhold som fra en sokneprest til en annen sokneprest. I strukturen for Dnk i dag finnes det ikke klare definerte linjer og instruksjoner for hvordan dette forholdet skal fungere strukturelt.

Det finnes retningslinjer og bestemmelser i lovverket på at det ikke kan finnes flere enn et sokneråd og en soknemenighet i et sokn. I en soknemenighet vil det ligge ansvar for økonomisk forvaltning og virksomheten i hele soknet. Slik er derfor sokneprest og soknemenighet i lovverket formelt gitt makt og bestemmelsesrett også over de eventuelle dattermenigheter eller andre menigheter som finnes i soknet.

Likevel har presten i dattermenigheten fått tildelt et visst ansvar, i kraft av sin stilling, til å ha fokus og ledelse overfor dattermenighet og det geografiske området som dattermenigheten har sitt fokus på. Og soknepresten i modermenigheten vil måtte ha sitt hovedfokus på det resterende arbeidet og geografiske området som ikke presten i dattermenigheten har fokus på. Derfor delegeres det ofte noe ansvar til et menighetsutvalg og til presten i dattermenigheten til å bestemme saker som spesielt angår denne.

Dette er en type strukturell ordning som kan fungere, men den er noe skjør. For selv om noe bestemmelsesrett kan delegeres vil det alltid være modermenighet med sokneråd og sokneprest som har det endelige ansvaret for de avgjørelser som blir tatt. De kan dermed trekke tilbake delegasjonen og de kan endre på eller stemme ned vedtak som er gjort i et menighetsutvalg fordi de til sist sitter med den formelle myndighet til å gjøre det.

Delegering til et menighetsutvalg i en dattermenighet vil da i utgangspunktet være en delegering utfra tillit til menighetsutvalget og en frihet gitt dette av soknerådet, ikke en strukturell lovpålagt avgjørelse.

I en slik sammenheng tenker jeg at de følger en slik delegering får vil henge nøye sammen med på hvilken bakgrunn eller med hvilken begrunnelse denne tilliten eller friheten er gitt. Og i hvilken grad delegeringen er foranderlig eller stabil. Er delegeringen gjort utfra et prinsipielt standpunkt om at en dattermenighet skal ha denne type bestemmelsesrett er bakgrunnen for delegeringen nokså stabil. Er delegeringen gjort med bakgrunn i en tillit til eller en felles forståelse og enighet om at modermenighet og dattermenighet vil gå i samme retning og fatte gjensidig anerkjennende vedtak, er bakgrunnen for delegeringen mer ustabil.

Men slik lovverket er i dag har sokneråd i modermenighet frihet til å velge bakgrunn for delegering og type delegering overfor sin dattermenighet. Strukturenes stabilitet eller rammer er dermed ikke satt, men kan bestemmes og justeres av soknerådet i den aktuelle modermenighet.

På en måte kan en si at på samme tid som lovverket åpner muligheter for en dattermenighet, legger det samtidig mye ansvar og belastning på forholdet mellom modermenighet og dattermenighet i et slikt forhold ved at det ikke tydelig regulerer forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet, eller i lovens egne termer, en områdemenighet og en soknemenighet innenfor et sokn.

Menighetsforhold 1 har brukt maler for *delegeringsavtaler* etter erfaringer gjort i andre dattermenigheter i sitt arbeid. Men mange av respondentene signaliserer at de ville hatt en mye større grad av ryddighet på avtaler om disse tingene hadde vært gjort på et tidlig stadium. I utgangspunktet kan det virke potensielt konfliktskapende å la to delaktige parter i et forhold selv avgjøre hvordan de skal fordele avgjørelsesmyndighet mellom seg. Menighetsforhold 1 har derfor funnet det hensiktsmessig å bruke juridisk kompetanse på et høyere nivå i systemet til å avgjøre og å legge juridiske føringer for hvordan dette skal gjøres. Men en slik fremgangsmåte er ikke pålagt og prest i dattermenighet 1 opplever at det generelt finnes få detaljerte retningslinjer på dette.

I menighetsforhold 1 finnes også de tydeligste uttalte *konfliktene* i fortid på dette området. Prest i dattermenighet 1 snakker om prest i modermenighet 1 og et vedtak i soknerådet når han sier: «han støtta jo på en måte det som menighetsrådet gjorde når de

nedstemte et vedtak som vi hadde gjort i menighetsutvalget. da sloss jeg jo med han, nesten fysisk, da gikk jeg jo nesten på han, men ellers så, vi tåler på en måte å ta en skikkelig diskusjon.»⁵⁹ Her ser vi hvordan en avtale mellom en dattermenighet og en modermenighet positivt kan skapeforventninger men også avtaler som tolkes eller forstås på ulik måte. Denne saken handlet om et vedtak i menighetsutvalget om å bruke egne innsamlede midler til å opprette en stilling, som soknerådet sammen med soknepresten stemte ned. Prest i modermenighet 1 kommenterer saken på denne måten: «De visste at de måtte få det godkjent av soknerådet, men de følte vel at til nå hadde soknerådet og kanskje særlig soknepresten sagt at har dere kommet til noe så vil det veie veldig veldig tungt og var nok litt uvant med at vi sa noe annet og det syns jeg de hadde grunn til å kjennes seg litt sånn såra for men jeg tror og soknerådet hadde grunn til å gjøre sin egen [beslutning] det er en naturlig konflikt og så syns sikkert noen det var kjempebelastende men jeg syns det ligger innenfor sånne spenninger som vi må kunne regne med at oppstår.»⁶⁰ Dette beskriver den potensielle konfliktsituasjon som ligger i nettopp denne avgjørelsesmyndigheten og hvordan den skal fordeles.

3.5 Tenåringsforeldrenes andre dilemma: Å gi slipp på

En av farene som signaliseres i resultatene av en studie som er gjort i England sier at: «Ecclesiasticalpower , expressed over status, boundaries or permissions, wastoooften controlling and unwilling to enable trust and release.»⁶¹ I boken *Mission shaped church* vises detogsåtil et sitatsomsier at “It is apparent that the more the parent churches share power and place trust in the plant, the more vigorous the growth in quality and quantity that results.”⁶² For en modermenighet og en prest i en modermenighet å kunne delegere makt og råderett er både vanskelig og viktig. Prest i modermenighet1 er imidlertid tydelig på i sine uttalelser at han har villet delegere mye råderett og frihet til dattermenighet. Mens prest i modermenighet 2 signaliserer at han kunne tenkt seg mer råderett og medbestemmelsesrett over dattermenighet 2. I den sammenheng dukker det opp to spørsmål. Det første spørsmålet er: hvorfor er det så lett for prest i modermenighet 1 å gi frihet og delegere råderett? Og hvorfor ønsker prest i modermenighet 2 mer råderett?

Om en ser nærmere på oppstartsfasen i de to menighetsforholdene finner vi allerede her tydelig noe som er ulikt i utgangspunkt hos de to prestene. Prest i modermenighet 1

⁵⁹ Intervju prest i dattermenighet 1 pr. 18.10.12

⁶⁰ Intervju prest i modermenighet 1 pr 18.10.12

⁶¹ Lings, Georg og Stuart Murray, 2003. s 22

⁶² Mission shaped church 2004 S 122

forteller meg at han var til stede fra det øyeblikket initiativet ble tatt overfor soknerådet i modermenigheten. Han viser stort eierskap til oppstartsfasen og god oversikt på hva som skjedde når i denne fasen og hvordan. Prest i modermenighet 2 kom inn i modermenigheten etter at de første vedtakene var fattet og kan fortelle mindre om hva som skjedde når i oppstarten og hvordan..

Videre blir det tydelig at prest i modermenighet 1 var med på å ansette prest i dattermenighet 1. Han var tydelig på plass i modermenigheten og hadde oversikt over prosjektet knyttet til dattermenigheten før prest i modermenigheten var på plass. Han viser også eierskap til denne prosessen. Mens prest i modermenighet 2 beskriver at det bare var noen måneder i mellom hans ankomst til menigheten og det tidspunkt der prest i dattermenighet 2 ble ansatt og han viser derfor lite eierskap til den prosessen.

Dette viser igjen to ulike utviklingsmønstre i måten de to modermenighets prestene involverte seg på. Hos prest i modermenighet 1 ser vi en bevegelse fra mye eierskap til prosessene i oppstartsfasen, til mindre råderett og stor vilje til delegering og frihet etterhvert, mens prest i modermenighet 2 hadde lite eierskap til prosessene i oppstartsfasen men beveget seg mot større vilje til råderett etterhvert.

Her ser vi en tydelig sammenheng mellom graden av eierskap til oppstartsfasen i disse menighetsforholdene og graden av vilje til å delegere råderett til dattermenigheten.

3.6 Økonomi

Begge dattermenighetene har bygget opp en egen økonomi gjennom givertjeneste slik at de har en viss økonomisk selvstendighet. *I dattermenighet 2* er denne selvstendigheten ganske stor og det har slik jeg har fått opplysninger om ikke vært en veldig aktiv innblanding av soknerådet i modermenigheten i forhold til denne økonomiske ressursen. Likevel har de måttet kjempe med å opprettholde givertjeneste som har kunnet lønne presten i dattermenigheten i perioder, men ansvaret for å løse problemet har i hovedsak også da ligget på dattermenigheten selv. Det ligger imidlertid uavklarte elementer frem i tid i forhold til hvordan dette vil utvikle seg videre.

I dattermenighet 1 stiller det seg noe annerledes. De har også i stor grad hatt egen givertjeneste som har kunnet finansiere egen virksomhet på flere og flere områder. Men her har sokneråd og fellestråd fra starten av vært inne med lønnsmidler i forhold til prest og deling av andre stillinger og også knyttet til finansiering av kirke. Kirkebygget har også gjort at det

er blitt tatt opp et lån i modermenigheten for å finansiere slutføring av kirkebygget i dattermenigheten. Dette lånet er ikke dramatisk stort, men det gjør den økonomiske relasjonen mellom dattermenighet og modermenighet noe uklar. Denne uklarheten har ikke blitt tatt tak i før nylig når menighetsforholdet skulle avsluttes formelt. Saken hadde da denne studien ble foretatt, enda ikke fått en løsning.

Økonomi kan se ut som om er et element mellom menighetene som er blitt skjøvet foran og som ingen av menighetsforholdene enda helt har funnet ut hvordan de skal løse. Fra begge menighetsforhold signaliseres det i etterpå klokskap, at de hadde sett det mer hensiktsmessig om de økonomiske forhold ble avklart på et tidlig tidspunkt i forholdet. Det synes som det på dette området finnes mangel på langsiktig planlegging og fordelingsverktøy i begge menighetsforhold.

3.7 Tenåringen som ressurs: Inspirasjon eller uryddighet i skjæringspunktet mellom to nettverk?

Prest i dattermenighet 2 har i utgangpunktet ikke et avklart tilhørighetsperspektiv. Selv om det strukturelle bildet ytre sett for denne menigheten i forhold til modermenighet 2 er formelt avklart, er det reelle bildet han kommer med noe annerledes. Som vi har vært inne på beskriver han også en tilhørighet til modermenighet 3 i fortiden. Og i tillegg til denne formelle strukturen har mange dattermenigheter som og begge våre en tilhørighet til nettverk utenom. Begge dattermenighetene som vi her har undersøkt har eller har hatt en tilhørighet til NMS nettverk for menighetsutvikling. Dattermenighet 2 har også nå en tilhørighet til et annet nettverk utover dette.

Bildet av en dattermenighetstilhørighet ut fra dattermenighet 2 er dermed mer sammensatt en det vanlige tilhørighetsbildet til en soknemenighet i Dnk. Dattermenighet 2 signaliserer også et mye mer sammensatt autoritetsbilde for dattermenighet 2 enn det en ser i en vanlig soknemenighet. Dette kan virke rotete og kompliserende satt opp mot andre menigheter og sett med strukturelle briller. Det kan se ut som en står i fare for å stå igjen med en noe forvirret menighet som ikke vet hvem en skal følge og hvor en skal gå. Muligens er dette også en fare som en som prest i en vanlig soknemenighet kan se når en ser på en nyplantet menighet som dattermenighet 2. Men prest i dattermenighet 2 presenterer et annet syn på dette som synes meg meget viktig og interessant han sier:

« Jeg tror det er veldig bra for en nyplantet menighet og å være en del av et større nettverk som vil de samme tingene som har de samme verdiene de samme visjonene, det tror jeg er enormt viktig og en eller annen plass må vi jo passe inn i det større bildet, og vi har jo en drøm om å forvandle kirken, den norske å være på enn måte lys og salt ikke bare i verden men og faktisk eksempler i Dnk som kan være med å skape en forskjell der og, uten at en står i et nært forhold til et nettverk som vil det samme som har de samme verdier som snakker litt om de samme tingene og inspirere og drar i samme retningen så tror jeg det er vanskelig å lykkes.»⁶³

Prest i dattermenighet 2 beskriver altså denne delingen i tilhørighet som ikke bare en positiv ting, men også en nødvendighet. Han beskriver at dobbeltheten i tilhørighet er det som kan være med å bringe dem fremover og hjelpe dem å nå sine mål. En ryddighet i strukturer er dermed ikke et mål i seg selv det er mer å skape seg kompliserte nok strukturer til at en som menighet blir støttet fremover og når sine mål.

I utgangspunktet kan det tenkes at en her har møter mellom ulike tidsepoker eller verdensbilder.⁶⁴ Prest i dattermenighet 2 kan vi anta at har hatt store deler av sin oppvekst i postmodernismen. Han har også vært med å danne ny menighet i den postmodernistiske tidsepoke. I postmodernismen har en en helt annen evne til å forholde seg til ulike sannheter på en gang og anerkjenne perspektiver side om side som i utgangspunktet kan være paradoksale. Evnen til å plassere seg under ulike tankesett og å anerkjenne ulike nettverk ligger dermed både hos prest i dattermenighet 2 og i menighetens identitet og kontekst. Samtidig kan en si at den instrumentelle delen av utsagnet til prest i dattermenighet 2 der det ligger under perspektiver som viser at han og menighetene bruker strukturene til sin fordel og noen vil kanskje si tar det beste fra to verdener, kan knyttes opp mot den grad av subjektivitet som finnes i det postmoderne verdensbildet som både prest og menighet har vokst opp i.

Like mye har prest i modermenighet 2 og modermenighet 2 blitt preget av de verdensbildene de er vokst opp i. Prest i modermenighet 2 er ikke mer en ca 10 år eldre enn prest i dattermenighet 2 så slik sett er de vokst opp i nokså like kontekster. Likevel er nok prest i modermenighet mer opptatt av ryddighet og formell autoritet enn det prest i

⁶³Intervjuprest i dattermenighet 2 pr. 17.10.12

⁶⁴ Se Hiebert, Paul G. *Transforming worldviews An anthropological understanding of how people change* Michigan Baker Academic. Grand Rapids. 2008.

dattermenighet 2 er. Og selve modermenighet 2 er ble dannet mye før den postmoderne epoke og har dermed med seg en tradisjon som antageligvis ligger noe nærmere den moderne epoke i sine strukturer og tankesett som prest i modermenighet 2 også på sett og vis må forholde seg til.

Likevel trenger ikke det å forholde seg til en dobbelthet i tilhørighet være noe nytt som ikke har analogier i det historiske kirkelandskapet. I mange tiår har mennesker forholdt seg til en dobbelthet i tilhørighet mellom bedehus og kirke, spesielt på landsbygden. Selv om det absolutt finnes eksempler på de som har valgt det ene fremfor det andre, finnes det også de som har valgt en dobbel tilhørighet her. Kanskje er det aspekter av dette vi nå finner i de nyplantede menighetene i større grad, en utviklet evne til å dra nytte av dynamikken mellom to felleskap eller to nettverk, mellom bedehus og kirke.

Denne evnen til å tenke dobbelt om sin tilhørighet synes imidlertid ideelt forankret og sterk hos dattermenighet 2 og gjennom det antall menigheter som er tilknyttet ulike nettverk i DNK synes det som om dette er en dobbelthet som synes hensiktsmessig også for flere. Kanskje vil dette også påvirke de tradisjonelle strukturene på sikt til å kunne leve med en større grad av uryddighet.

3.8 Menighetsforhold 1 i tenåringsanalogien: Ikke glem meg når jeg går ut i verden

Prest i dattermenighet 1 sier:

«Jeg har en visjon om at en modermenighet kan oppleve en dattermenighet som et misjonsprosjekt tilsvarende den engasjement og holdning en kan ha til Afrika og Brasil misjonsprosjekter.. En ønsker forbønn og støtte både åndelig og praktisk og økonomisk støtte der gjør en jo. Og så skulle en ønske at de tingene som en opplever som meningsfulle og positive og gode erfaringer at de kunne blitt ønsket tilbake.»⁶⁵

Denne visjonen fra prest i dattermenighet 1 setter fokus på flere viktige aspekter. Den møter på sett og vis den dobbeltheten som ligger i dattermenighetenes veksling mellom tilhørighet og selvstendighet og den sier noe om den økonomiske strukturen mellom

⁶⁵ Intervju prest i dattermenighet 1 pr 18.10.12

menighetene. Samtidig setter uttalelsen ord på en mulig frykt for å bli glemt av sin modermenighet. Det er som om denne uttalelsen sier til modermenighet 1 at ønsket om å gi dattermenighet 1 frihet, kan ha potensiale i seg til å gå for langt. I denne sammenheng setter uttalelsen fra dattermenighet 1 fokus på at det finnes et ønske om og et behov for en strukturell tilknytning både i forhold til økonomi, men også som ramme for støtte og forbønn.

Det kan synes vanskelig å finne en balanse som handler om å lage strukturer som verken binder for mye eller for lite. I denne sammenheng kan modermenighet 1 sitt forslag om å se på en dattermenighet som et misjonsprosjekt være nettopp det som er med på å skape den balansen i dette. Uansett kan det synes som behovet er tilstede for å danne nye strukturer rundt dattermenighetene som rommer dobbeltheten og utfordringen i de strukturelle elementer rundt menighetsforhold 1 og 2.

3.9 Oppsummering: Hva er de viktigste strukturelle elementer?

Respondentenes forhold til de strukturelle elementer i menighetsforholdene er *svært sammensatte og preget av en viss dobbelthet* som kan ha paralleller til en tenåring sitt forhold til sine foreldre. Det finnes en grunnleggende *skepsis* hos prest i dattermenighet 2 for den struktur de er innenfor i forhold til modermenighet 2 og Dnk. Begge dattermenighetene har også behov for å *markere selvstendighet* i forhold til modermenigheter utover den struktur som ligger der i dag. Likevel er det et grunnleggende ønske om *tilhørighet* til Dnk og til å høre innunder denne kirkes paraply.

Hos prest i modermenighet 1 blir det tydelig at dobbeltheten hos dattermenighetene også finnes hos modermenighetene ved at en prøver å finne en *balanse mellom bestemmelsesmyndighet og delegering*. Det synes som det er vanskelig å finne løsningen på hvordan en som modermenighet skal gi selvstendighet og gi slipp. Samtidig som det å finne ut av hvordan tilhørigheten kan bevares på en god måte over tid synes å være en utfordring.

De strukturelle rammer som i dag menighetsforhold 1 og 2 plasserer seg under synes ikke å ha skapt balanse i det strukturelle forholdet. Det synes som om det i begge menighetsforholdene finnes indikasjoner på at *det er behov for nye strukturer som bedre kan skape balanse i det strukturelle forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet*. I dette arbeidet synes begge dattermenighetene å ha viktige ressurser, erfaringer og ideer som med fordel kan brukes. Det samme gjelder modermenighetene sine utfordringer med å finne balansen mellom bestemmelsesmyndighet og delegering.

KAPITTEL 4 RELASJONELLE PERSPEKTIVER

4.1 Hvordan og hvorfor finnes det samhandling i menighetsforhold 1 og 2?

I følge Wadel og Wadel kan en betegne alt det som foregår mellom mennesker for *samhandling*.⁶⁶ Derfor kan vi også kalle mye av det som foregår mellom en dattermenighet og en modermenighet og en dattermenighetsprest og en modermenighetsprest for samhandling. Wadel og Wadel deler også inn i tre ulike former for samhandling. Samhandling utfra *inkorporasjon*, samhandling utfra *bytte* og samhandling utfra *maktavhengighet*. Dersom vi analyserer deler av menighetsforhold 1 og 2 opp mot disse ulike typene av samhandling får vi belyst noen interessante linjer i forholdene.

4.1.1 Menighetsforhold 1: Fra bred samhandling til ingen samhandling

I menighetsforhold 1 kan en si at det ser ut som en helt fra starten har samhandlet utfra *inkorporasjonstanke*. Altså at samhandlingen skjedde på basis av at det fantes en naturlig relasjon der en hadde en kjennskap til at en måtte samhandle på bakgrunn av hvem den andre var og hvem en selv var i forhold til det. En hadde en bevissthet om at dattermenighet 1 befant seg i utgangspunktet i modermenighet 1 og måtte dermed samhandle med denne for at dattermenighet 1 skulle få gode levevilkår. Samtidig kan en muligens si at det var en form for *byttevirksomhet* siden modermenighet 1 var i omfang for stor til å kunne betjene alle medlemmer på en god måte og dattermenighet 1 hjalp den med det ved å ta ansvar for noe av medlemsmassen i bytte mot at de fikk bakking og støtte fra modermenighet 1. Samtidig har vi belyst det *maktavhengighetsforhold* som låg i dette forholdet ved at det var modermenighet 1 som hadde reell avgjørelsesmyndighet overfor dattermenighet 1 og dattermenighet 1 måtte dermed samhandle for at avgjørelsesmyndigheten skulle gå i deres favør.

I dag er dattermenighet 1 eget sokn og samhandlingen har dermed ikke samme grunnlag. Både bytte og maktavhengighets samhandlingen er i ferd med å forsvinne som en naturlig følge av at dattermenighet 1 blir helt selvstendig. Det som er interessant er at også inkorporasjonstanken i stor grad ser ut til å forsvinne med de andre samhandlingsfaktorene. Begge prestene i menighetsforhold 1 er tydelige på at de nå er to nabomenigheter, og spesielt prest i modermenighet 1 er svært tydelig på at dattermenighet 1 ikke står i en særstilling i forhold til modermenigheten nå. Det ser dermed ikke ut til at menighetenes historie fremover

⁶⁶Wadel og Wadel 2007. s. 90

heller er ønskelig at stiller dem i et spesielt inkorporasjons forhold utover det at de er vanlige nabomenigheter i Dnk. En kan undre seg over om inkorporasjonssamhandlingen i menighetsforhold 1 virkelig var samhandling ut fra at de betydde noe spesielt for hverandre eller om det virkelig bare var maktavhengighet. Det synes meg rart at et forhold basert på inkorporasjons samhandling så å si bare skal opphøre fordi de formelle strukturer ikke lenger pålegger det å være sånn. Likevel ser en at det her også er snakk om en dattermenighet i vekst som vil ha et annet behov nå enn i en skjør oppstartsfasen for denne inkorporasjons samhandlingen.

4.1.2 Menighetsforhold 2: Fra maktavhengighet til inkorporasjonsmotivert samhandling?

I menighetsforhold 2 er ikke inkorporasjonstankentilstede fra starten av i det hele tatt. Ettersom dattermenighet 2 ikke hadde et sterkt forhold til modermenighet 2 fra starten av var ikke samhandlingen i den grad bygget på hvem modermenigheten var og hva den betydde for dem. På den annen side var muligens makt avhengighets samhandlingen tilstede ved det forhold som vi tidligere har belyst ved at modermenigheten hadde makt til å gi dem en identitet innenfor Dnk. Dattermenigheten måtte nemlig samarbeide med modermenigheten om den ville være en del av Dnk. Vi hadde også et bytte perspektiv ved at dattermenigheten tok ansvar for et område som modermenigheten hadde behov for at det ble tatt ansvar for. Dette i lys av at modermenighet 2 også var en stor menighet med stor medlemsmasse. Det interessante i denne sammenheng er at det ser ut til at det dattermenighet 2 fikk igjen av modermenighet 2 for at de tok ansvar for endel av deres medlemmer var *frihet*. Det er en ganske sterk forståelse hos prest i modermenighet 2 at det var det som var ønsket, og fortsatt er ønsket, fra dattermenigheten. Muligens kan en også her finne et snev av maktavhengighet andre veien ved at det oppleves som at dattermenigheten må få denne type frihet om de skal fortsette å gjøre Dnk sitt arbeid der de er. I nåtid er det mulig at inkorporasjons perspektivet er noe sterkere også i menighetsforhold 2 ved at disse menighetene gjennom årene har fått en viss grad av kjennskap til hverandre og at det finnes en viss grad av tilhørighetsforhold.

Likevel finnes det potensielle utfordringer i forhold til bytte og maktavhengighet uten inkorporasjon. Det ligger noe tomhet over det at to menigheter samhandler nesten utelukkende ut i fra maktavhengighet og bytte motivasjon uten at menighetene betyr noe mer for hverandre enn det. Samhandlingen kan stå i fare for å bli fjern, regelstyrt og mekanisk og

det kan synes vanskelig å fylle de funksjonene den virkelig har. Dette finner vi paralleller til under de strukturelle perspektiver.⁶⁷

4.1.3 Sprik i forståelsen av behov i samhandling

Om en ser på begge menighetsforholdene samlet, er det nok samhandling motivert ut av *maktavhengighet* som er tydeligst i begge forholdene. I menighetsforhold 1 er inkorporasjonstanken noe tilstede, mens i menighetsforhold 2 er den liten, men økende.

Når det gjelder byttefunksjonen finnes det noe sprik i forståelsen av hva den innebærer. Det er ikke bare prest i modermenighet 2 som har en sterk forståelse eller oppfatning av at dattermenigheten vil ha frihet i bytte. Dette perspektivet finnes også minst like sterkt hos prest i modermenighet 2. Hos prest i modermenighet 1 blir det understreket så ofte at det nærmest bli et mantra. Gang på gang understreker han viktigheten av å gi prest i dattermenighet frihet til å gjøre og frihet til å være og han signaliserer nærmest en frykt for å blande seg for mye. Det som gjør det interessant er at jeg finner ikke det samme mantraet i like stor grad hos presten i dattermenighet 1. Det er også tydelig hos han at han har ønsket seg frihet og fått det, men det er også et snev av skuffelse hos prest i dattermenighet 1 over noen ting som ligner på det å blande seg. Når han ser tilbake på moder datterforholdet uttaler han en undring over at modermenigheten ikke har hatt større uttalt eierforhold og stolthet til det som skjer i dattermenighet 1, og han etterlyser også en åpen interesse for menighetssyn og inspirasjon. Dette kan tyde på at her er det samhandlingsmønstre som ikke er fullt ut snakket om og muligens også samhandlingsmønstre som er overtolket eller noe misforstått.

Likeledes er den frihet prest i modermenighet 2 tilsynelatende villig gir til dattermenighet 2 heller ikke uten drømmer og nyanser. Prest i modermenighet 2 viser større vilje til å involvere seg i det dattermenighet 2 tenker og drømmer om enn det muligens prest i dattermenighet 2 fanger opp. Det finnes signaler i det prest i modermenighet 2 sier som tilsier at han kunne tenke seg å gi mer råd, støtte og mentorvirksomhet til dattermenighet 2 og ikke bare frihet.

Når en undersøker samhandling knyttet opp mot disse to menighetsforholdene ser en at dette er også områder hvor en kan ha igjen for en åpen kommunikasjon om behov og forventninger som en har på så mange andre områder i forhold til et slikt forhold. Men i forhold til samhandling kan slitasjen bli stor på forholdet om en fortsetter å gi noe i bytte som den andre ikke vil ha eller om en bare antar behov som ikke er reelle.

⁶⁷ Se kapittel 3 Strukturelle perspektiver.

4.2 Indirekte læring og motivasjon -

Et forhold defineres av Wadel og Wadel som *en relasjon der det finnes gjensidig påvirkning*.⁶⁸ Dersom vi skal følge denne definisjonen ligger det til grunn for problemstillingen i denne oppgaven at relasjonen mellom en modermenighet og en dattermenighet er en relasjon der det finnes gjensidig påvirkning.

Denne påvirkning er i utgangspunktet ikke lett å finne verken i menighetsforhold 1 eller i menighetsforhold 2. Om en skal lete innenfor rammene av begrepene *motivasjonsforhold* og *læringsforhold*, er det bare prest i modermenighet 1 som åpent sier at han tydelig har lært noe eller blitt motivert positivt i forholdet til dattermenighet 1. Denne læringen opplever imidlertid ikke prest i dattermenighet 1 at har foregått direkte, men den kan mer spores indirekte i modermenigheten. Den oppleves ikke som uttalt og direkte.

Merknad [FK4]: Har jeg med meg alle begrepene videre?

Det blir imidlertid *negativt* uttrykt både fra dattermenighetsprestene og fra prest i modermenighet 2, nemlig at de har lært noe om hva de ikke vil gjøre, fra den andre menigheten i menighetsforholdet. Det har altså foregått en motivasjon og læring i negativ forstand mellom menighetene, meng med en mer indirekte enn direkte karakter. Motivasjons og læringskanalene i de to menighetsforholdene synes derfor ikke åpne og det synes ikke å være *klima* for åpen læring og motivasjon i positiv forstand.

Indikasjonene er likevel store fra mange av respondentene på at potensiale for læring og motivasjon mellom menighetene er større enn det som blir utnyttet i dag. Ønske om å lære bort og å motivere modermenighet for endring finnes sterkest hos prest i dattermenighet 1, men finnes også hos prest i dattermenighet 2. Samtidig beskrives det et gryende ønske hos prest i dattermenighet 2 om å lære mer om det som foregår i og rundt modermenighet 2. Mitt materiale viser dermed at det er potensiale for en læring og motivasjon mellom menighetene, men at dette er et potensiale som frem til nå ikke er brukt. Altså brukes ikke det potensiale for læring og motivasjon i menighetsforholdene som kan finnes der.

4.3 Indirekte følelsesmessig påvirkning – mellom glede og likegyldighet

Den *følelsesmessige* påvirkningen⁶⁹ i menighetsforholdene er i større grad til stede. Den tilhørigheten som fantes i menighetsforhold 1 rommet nok også gjensidig følelsesmessig

⁶⁸ Se kapittel 1.4.2.1.

⁶⁹ Se kapittel 1.4.2.1

påvirkning. I menighetsforhold 2 blir det sagt at den følelsesmessige påvirkningen gjennom tilhørighet har vokst frem med årene og finnes i større grad nå. I både menighetsforhold 1 og 2 finnes det mye glede over det som går bra i menighetene. Prestene i modermenighetene uttrykker glede over det som går bra i sine dattermenigheter.

Det finnes færre eksempler hos respondentene på sorg, tapsfølelse og sinne. Prest i dattermenighet 1 nevner en episode der han har følt og uttrykt sinne overfor prest i modermenighet⁷⁰. Tematikken fra essayet *Når ein blir to*⁷¹ knyttet til sorg og tapsfølelse, kan jeg bare kjenne igjen litt av i mitt materiale.. Prest i modermenighet 1 nevner at noen i menigheten har uttrykt en type usikkerhet over den endring som er skjedd i forhold til dannelsen av dattermenighet 1. Men selv prest i modermenighet 1 uttrykker ikke sorgfølelsen som stor i sin menighet, og mener at den overhodet ikke eksisterer hos han. Han sier «vi kan ikke på en måte være blant de som har satt dette i gang også om vi skulle tenke noe annet enn å glede oss når det går bra»⁷². De andre respondentene benekter at det finnes sorgfølelse i menighetsforholdene. Likeledes finner jeg lite av den misunnelse som, ifølge rapporten fra Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme, kan forekomme mellom modermenigheter og dattermenigheter.⁷³

I menighetene til mine respondenter synes snarere pendelen å svinge mellom glede og likegyldighet, enn mellom glede og sorg. I følge prest i dattermenighet 1 synes det som om pendelen heller stopper opp på likegyldighet, i modermenigheten, enn på glede. Dette kan henge sammen med at begge modermenigheter er såpass store modermenigheter at det oppleves som mer en avlastning enn en avskrivning når dattermenighetene er dannet. Behovet kan være så stort for avlastning av arbeidsoppgaver og arbeidspress og derfor ikke bringer frem tårer i denne sammenheng. Likegyldigheten kan også henge sammen med manglende møtepunkter, avstand og direkte dialog som vi kommer tilbake til under 3.4.

De følelser av positiv eller negativ karakter som finnes i forholdet mellom menighetene synes imidlertid veldig lite direkte uttalt. Det synes også som prestene i dattermenighetene har liten oversikt på hvilke følelser som finnes i modermenighetene, og

⁷⁰ Se kapittel 3.4 s. 39

⁷¹ Mestad 2008.

⁷² Intervju prest i modermenighet 1 pr. 18.10.12

⁷³ Utredning fra en gruppe nedsatt av Stavanger bispedømmeråd. *Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme*. 2005. <http://www.kirken.no/stavanger/event/dolink/famid/188290> hentet 11.12.12. s. 22.

omvendt, knyttet til menighetsforholdet. På samme måte som i forhold til læring og motivasjon synes potensiale for mer tydelig uttalte positive og negative følelser i forholdet å være tilstede.

4.4 Prestene imellom som ledere

4.4.1 Menighetsforhold 1: Veksling mellom autoritær og ettergivende ledelse⁷⁴

Dersom vi tar utgangspunkt i modellen for *relasjonsfokuset og oppgavefokuset ledelse*⁷⁴, beskriver prest i modermenighet 1 seg selv med en stor grad av relasjonsorientert fokus. Han beskriver gang på gang at han synes uenighet i sak er underordnet viktigheten av at dattermenighet 1 opplever en god relasjon til modermenighet og får gode vekstvilkår. Det sier han også at er blitt signalisert fra hans side til dattermenigheten. Likevel ser vi hos han på et tydelig punkt at han også er oppgaveorientert. Dette blir tydelig når han stemmer mot et forslag fra menighetsutvalget i dattermenigheten når det kommer opp i soknerådet. Her fremstår han nærmest plutselig tydelig og autoritær i sak og han forsvarer også sin avgjørelse ut ifra sakens viktighet. Jeg aner i måten prest i dattermenighet 1 snakker om denne hendelsen på at en ble noe overrasket over prest i modermenighet 1 tilsynelatende plutselige oppgaveorienterte fokus her. Samtidig kan det synes som om det i denne saken også fikk prest i dattermenighet 1 til å være tydelig oppgaveorientert og autoritær overfor prest i modermenighet 1 på en måte som han muligens ikke er ellers. Når prest i dattermenighet 1 snakker om hva han sier og hvordan han forholder seg til sin menighet, fremstår han som ganske tydelig oppgaveorientert. Han er tydelig på at oppgaven er å nå ut til nye og at hele menigheten må fokusere på hvordan en skal få det til. Han fremstår nærmest i det autoritære ledelseshjørnet. I forholdet til prest i modermenighet 1 virker han derimot tydelig relasjonsorientert og nærmest i det motsatte, ettergivende ledelseshjørne på noen områder. Dette er en interessant dobbelthet.

4.4.2 Menighetsforhold 2: Møte mellom ettergivende og autoritær ledelse

Prest i dattermenighet 2 er den som tydeligst beskriver seg selv som relasjonsorientert i utgangspunktet. På sett og vis er hele hans menighetstanke og virksomhet bygget på en felleskapsorientert og relasjonsbasert virksomhet. Dermed vil en muligens kunne karakterisere oppgaven som relasjonsfokuset. Likevel så fremstår han nok ikke overfor prest

⁷⁴ Se kapittel 1.4.2.2

i modermenighet 2 som en som verdsetter relasjonen fremfor oppgaven. Det kommer frem her at han ikke er god til å prioritere de relasjoner som forventes av han som prestekollegiet og stabsmøter i modermenigheten. Prest i dattermenighet 2 har en vid begrunnelse for hvorfor han ikke møter opp, men han nevner også at han ikke opplever det saksrelevant for sin tjeneste. I denne sammenheng kan han dermed fremstå som en oppgaveorientert mer enn en relasjonsorientert leder og prest. Dermed fremstår hans relasjonsfokus betinget på et vis også av et oppgave og saksfokus. Han vil dermed muligens kunne karakteriseres mer i nærheten av det autoritære hjørnet overfor modermenigheten med en liten bevegelse mot kompromissledelse. I dattermenigheten beskriver han seg selv som i hovedsak relasjonsorientert.

Hos prest i modermenighet 2 ligger det en stor grad av relasjonsfokus. Likevel kan det synes som om arbeidspress og tidsklemme hos prest i modermenighet 2 kan være med å undergrave relasjonsfokuset mer enn det som kommer frem.

4.4.3 Delt lederpersonlighet

Det kan synes som om prestene både i modermenighetene og i dattermenighetene kan fremstå med både en vekslende og en noe delt lederfremtreden i forholdet mellom menighetene. For det første fremtrer både prest i dattermenighet 1 og 2 og prest i modermenighet 1 med et annerledes fokus innad i sine menigheter enn utad i forholdet mellom menighetene. Prest i dattermenighet 1 har som vi har vært inne på en leder stil som tenderer til autoritær innad i menigheten, mens han fremstår som relasjonsorientert nærmest til det ettergivende på noen områder i forhold til modermenighet 1. Den samme dobbelthet kan en også finne hos flere av de andre. Selv om modellen som her brukes også legger opp til at det kan og bør finnes en type situasjonsbestemt veksling, kan en ta dette som bevis for at forholdet dattermenighet modermenighet skaper spesielle utfordringer for et lederskap. Det kan synes som om forholdet mellom en dattermenighet og en modermenighet får frem både vekslinger i og delte lederfokus. Og vi kan se av opplevelsen med vedtaket i soknerådet i menighetsforhold 1⁷⁵ at dette også kan oppleves vanskelig å forholde seg til for den andre menigheten i forholdet.

Dette kan begrunnes i flere forhold som vi har vært inne på. For det første kan vi her se igjen noe av den dobbeltheten som tenåringsanalogien belyser ved det strukturelle forhold mellom menighetene. Samtidig er det tydelig av avgjørende viktighet også med hensyn til

⁷⁵ Se kapittel 3.4 s. 39

bytte og maktavhengighets samhandlingen som vi har vært inne på, at forholdet bevares⁷⁶. Sammen med at alle prestene også på et eller annet tidspunkt opplever at de har en sak av avgjørende viktighet å formidle skaper dette en type dobbelt press, som ikke gjør det vanskelig å forstå den vekslingen eller det delte lederfokus som fremstår her. Det er likevel noe som kan skape ekstra utfordringer og konflikter i menighetsforholdene fordi leder stilene kan tendere til å fremstå som uforutsigbare og ustabile.

4.4.4 Manglende kompromissledelse?

Modellen jeg har brukt for å forklare forholdet mellom relasjonsorientert og oppgaveorientert ledelse gir imidlertid modeller for hvordan det går an å kombinere de to fokus i en og samme lederstil. I de eksemplene jeg finner i mitt materiale kan jeg imidlertid ikke finne mange gode eksempler på at prestene har brukt denne typen ledelse i forholdet mellom menighetene. Prest i modernmenighet 1 kan synes å ha prøvd, men det synes meg likevel mer som ettergivende ledelse enn kompromissledelse likevel. Det finnes nevnt overraskende få konfrontasjoner mellom menighetene der det virkelig er jobbet med ulikheter og kompromisser. Menighetene har høy kompetanse på toleranse og ettergivelse, og på den måten har de lært seg en måte å leve side om side på. Likevel har få møtepunkter og manglende åpne kanaler for kommunikasjon ført til at det ikke er blitt utarbeidet så mye kompetanse på kompromissledelse som en kanskje skulle tro i et slikt forhold.

Likevel synes det virkelig å være både vilje til og potensiale i disse forholdene til nettopp å utvikle spesifikk god kompromissledelse og integrerende ledelse. Dersom potensialet hadde blitt utnyttet, ville det kunne bidratt til at disse menighetsforholdene fikk en mer stabil, aktiv og fruktbar rolle i forhold til hverandre.

4.5 Kommunikasjonsmessig: «Øyer som glir fra hverandre»?

Mye av det vi undersøker i menighetsforholdene dreier seg også om *kommunikasjon*. Hvordan og hvorvidt menighetene i et mor -datterforhold kommuniserer har påvirkning på hva forholdet utvikler seg til. Om kommunikasjonskanalene i et forhold er åpne eller lukket får konsekvenser for hvordan forholdet ser ut. Samtidig formidler begge dattermenighetene at de har et ønske om å påvirke sine modernmenigheter tilbake og Dnk generelt på de områder de mener å ha lært noe de kan bringe videre. For å kunne gjøre nettopp dette, mener begge

⁷⁶ Se kapittel 4.1.1 og 4.1.2.

prostene at det er nødvendig at dattermenigheter opprettholder en positiv og åpen dialog til sine modermenigheter. I forhold til resten av prestekollegiet blir det også sett på som svært viktig at prestene i dattermenighetene møter opp og bygger relasjoner fordi det legger til rette for bedre kommunikasjon. Likevel er det ulikt syn på og bevissthetsgrad om hvor viktig denne kommunikasjonen er hos respondentene.

Prest i dattermenighet 1 har en sterk bevissthet om viktigheten av kommunikasjon, og han er også bevisst på den type påvirkningskraft og makt som ligger i dette. Han har også en sterk bevissthet rundt hvordan han formidler ting knyttet til hvilke mål han vil oppnå. Han sier: «En må være på vakt for en må sørge for at kanalene fungerer, er tilstede og fungerer, det må være en informasjonsflyt og det må være ja for med en gang de brytes så blir det to øyer som glir fra hverandre og det får utvikle seg helt i fri flyt overraskende negativt fritt tanker»⁷⁷ Det fremgår også at han er aktivt tilstede i prestekollegiet ellers og har knyttet relasjoner der og at kommunikasjonen der også er god. Det fremstår også fra presten sin side slik at kommunikasjonskanalen her er åpne.

Prest i dattermenighet 2 har ikke samme grad av bevissthet rundt viktigheten av dette. Han beskriver seg selv som relasjonell prest, men har ikke i stor grad prioritert møtepunkter med modermenighet og resten av prestekollegiet i prostiet. Hans tilstedeværelse i prestekollegiet er ikke så tydelig og han opplever ikke kommunikasjonskanalene den veien like åpne. Dette sier imidlertid prest i dattermenighet at han ønsker å gjøre noe med, og han formidler en viss grad av forståelse for at dette er viktig. Satt opp mot det prostene understreker som viktige utgangspunkt for god kommunikasjon og dermed for påvirkningskraft fremstår det ikke som om utgangspunktet for dette er like stort i dattermenighet 2 som i dattermenighet 1.

Likevel virker det heller ikke her som om noen av menighetsforholdene utnytter potensialet for kommunikasjon. Prest i dattermenighet 1 er bevisst på at kommunikasjon er viktig. Det fantes også en styringsgruppe der prest i modermenighet 1 og dattermenighet 1 møttes jevnlig så lenge forholdet varte. Men når det gjelder elementer som går på motivasjon og læring synes likevel prest i dattermenighet 1 å kommunisere mer parallelt med modermenigheten enn å gå direkte i dialog med den. Prestene i menighetsforhold 2 kommuniserer også mer parallelt enn å møte hverandre og det synes ikke som verken prest i modermenighet 2 eller prest i dattermenighet 2 for alvor har gått inn for direkte

⁷⁷ Intervju prest i dattermenighet 1 pr. 18.10.12

kommunikasjon og dialog med den andre. Det er tydelig at noe skjer i disse menighetsforholdene som gjør direkte kommunikasjon – og dermed også motivasjon, læring og følelsesmessige forhold – indirekte og diffuse, snarere enn tydelige. La oss se nærmere på hva dette kan være.

4.5.1 Menighetsforhold 1: For nær relasjon?

Selv om prest i dattermenighet 1 har stor bevissthet rundt kommunikasjon beskriver han et fenomen i relasjonen mellom dattermenighet 1 og modermenighet 1 som er ganske interessant. Han beskriver at det finnes en vilje der til å bruke de åpne kommunikasjonskanalene som finnes til at han kan *inspirere* modermenigheten tilbake med den *lærdom* de opplever de har med seg fra dattermenigheten. Men når dette skal realiseres oppstår det noen hindringer på veien. På samme måte beskriver han (som vi før har vært inne på), at han skulle ønske dattermenigheten ble sett på som et misjonsprosjekt i modermenigheten, men at dette også opplevdes for nært og at det ikke ble slik.

Det kan virke som at et menighetsforhold som menighetsforhold 1 kan synes å spille ut noen ting fordi de er for nære. Prest i modermenighet 1 beskriver en vegring mot å fremtre for modermenigheten som en inspirator:

«da må en få det til å funke og da må en tenke annerledes og noen ganger blir det ikke en overføring av informasjon eller inspirasjon eller tenkning ofte blir det jo ikke det for det blir komplisert det er vanskelig å få det til så en tier stilt en lar det vær en jobber med sitt og gjør seg erfaringer og så reiser jeg til et annet sted og deler det med noen der men aldri i modermenigheten, det er noe med nærheten der.»⁷⁸

Prest i modermenighet 1 sier han ikke selv ville synes det var problematisk om prest i dattermenighet 1 tok en type inspirator rolle overfor menigheten, men det kan synes på prest i dattermenighets 1 utsagn at det selv om kommunikasjonskanalene synes åpne ikke er så lett å tenke seg en dattermenighets inspirator rolle som en type direkte rolle knyttet til modermenighet. Den generelle påvirkning på Dnk synes muligens lettest i denne sammenheng som generell.

Prest i dattermenighet tror også det trengs en type åpen tydelig interesse for inspirasjon fra modermenigheten sin side om dette skal bli lett for dattermenigheten. Det er dermed ikke bare et ønske og en positivitet fra dattermenighetens side som synes å måtte være

⁷⁸ Intervju prest i dattermenighet 1 pr. 18.10.12

tilstede for at påvirkningen skal skje, men like mye et ønske og en positivitet fra modermenighetsside.

Elementene som kommer frem i menighetsforhold 1 kan signalisere at det finnes en mulighet for at det dannes et type *ingenmannsland* eller *blindsone* mellom en modermenighet og en dattermenighet som blir et hinder for at dattermenighetens erfaringer bevisst kan formidles og påvirkes tilbake til modermenigheten. Mulig er dette noe av det samme som skapes utav nærhetene i det å være profet i eget land. Dermed vil også om mulig den generelle strukturelle tilhørigheten som vi har vært inne på tidligere kunne være den eneste potensielt hensiktsmessige om en ser det utfra at en ønsker som dattermenighet å påvirke Dnk. Likevel utelukker ikke denne blindsonen at det skjer ubevisst eller sekundær læring og inspirasjon mellom menighetene, dette viser også uttalelsene i menighetsforhold 1.

4.5.2 Menighetsforhold 2: For fjern relasjon?

Den nærheten som skaper utfordringer i menighetsforhold 1, er muligens den som mangler i menighetsforhold 2 i denne sammenheng. Prest i dattermenighet 2 plasserer umiddelbart motivasjonsforholdet til modermenighet 3, som var involvert i oppstarten av menigheten og ikke til modermenighet 2 som er det forholdet dattermenigheten befinner seg i i dag. Dattermenighet 2 har dermed hatt sitt fokus vendt andre steder for å oppleve motivasjon og læring fra starten av. De har ikke vært vant til å se til modermenighet 2 i den sammenheng.

Det at modermenighet 2 og dattermenighet 2 i utgangspunktet samhandlet utfra bytte og maktavhengighet, og ikke inkorporasjon, gav heller ikke den nærhet som trengtes for at dette skulle skje. Mangelen på inkorporasjons samhandling og nærhet til hverandre fra starten av gav ikke noe godt utgangspunkt for åpne og gode kanaler for motivasjon og læring.

Selv om tilhørigheten mellom dattermenighet 2 og modermenighet 2 har bedret seg noe med tiden oppleves det fortsatt som det er en lang vei å gå før det kan bli et forhold der åpen motivasjon og læring finner sted. Det kan synes som det utgangspunktet menighetsforhold 2 hadde både strukturelt og samhandlingsmessig har virket sterkt hemmende på hvordan menigheten har klart å påvirke hverandre. Dette selv om viljen nå er til stede for at læring og motivasjon skal finne sted.

4.6 Oppsummering: Hva er de viktigste relasjonelle elementer?

I menighetsforhold 1 har prestene samhandlet utfra både bytte, inkorporasjon og maktavhengighets motivasjon. De har samhandlet bredt, men er ikke lenger strukturert i et mor-datterforhold lenger og samhandlingen har avtatt sterkt. I menighetsforhold 2 fantes det lite samhandling fra starten av og nesten utelukkende motivert av maktavhengighet og bytte motivasjon, men inkorporasjonstanken har steget. Dette gjør at de nå har bredere samhandling enn de tidligere har hatt og at det synes som om ønsket er til stede for å gjøre den enda bredere.

Likevel synes det som om det i begge forholdene er rom som ingen av menighetene går inn i. Det finnes *lite direkte motivasjon, læring og følelsepåvirkning* mellom menighetene i begge forhold. Og det finnes lite kjennskap til hvordan dattermenighetene påvirker modermenighetene hos dem selv. Videre finnes det *få eksempel på kompromissledelse* som virkelig prøver å opprettholde både relasjon og oppgave i møte mellom prestene. Det vanlige synes i stedet å være *en vekslning mellom ettergivende og autoritær ledelse* som ikke søker å fronte både oppgave og relasjon samtidig.

Selv om det finnes mye vilje til å påvirke og bevissthet rundt kommunikasjon i menighetsforholdene synes det ikke som om noen av prestene klarer å tre inn i det rommet der direkte kommunikasjon om relasjon og oppgave og gjensidig direkte påvirkning foregår. Det er som om de alle har prøvd å gå inn i det rommet, men har snudd og gå tilbake til en mer indirekte og parallell samhandling og påvirkning som ikke krever like mange kompromisser.

Dette kan synes å henge sammen med den type nærhet som finnes i menighetsforhold 1. Det vil si den inkorporerte betydning modermenighet 1 har for dattermenighet 1 og omvendt. I menighetsforhold 2 kan det synes som om det henger sammen med det omvendte, altså mangelen på inkorporasjon og nærhet i forholdet.

Det synes imidlertid som om det finnes et uutnyttet potensiale her, især hvis man merker seg graden av vilje til og bevissthet om betydningen av dette som ligger hos prestene. Dette potensiale er til dels ubrukt i begge menighetsforhold.

KAPITTEL 5 TEOLOGISKE PERSPEKTIVER

5.1 Ikke teologiske uenigheter?

Da mine 6 respondenter ble spurt om det fantes teologiske uenigheter knyttet til oppstarten av dattermenighetene svarte 5 av 6 med et klart nei. Dette svaret stemmer godt overens med slutningene i rapporten fra Stavanger Bispedømme som sier: «Vi kan ikke se at opprettelse av nye menigheter i tilknytning til Den norske kirke i vårt bispedømme har vært begrunnet i teologisk uenighet.»⁷⁹

Likevel indikerer respondentenes svar på andre spørsmål at det finnes teologiske ulikheter. Det er dermed et misforhold mellom dette svaret og hvordan respondentene svarer på andre spørsmål som omhandler nettopp teologiske spørsmål. I mitt materiale finner jeg nemlig at selv om de ikke kjenner til teologiske uenigheter eller teologiske ulikheter seg i mellom så svarer de ulikt på spørsmål om kirkesyn og pastoralteologi. Det finnes altså en viss sporbar uenighet i mitt materiale. Når det gjelder på hvilken måte teologien formidles og hvilke konsekvenser den har er det uenigheter. Viljen til enighet om teologi blir møtt av reell uenighet i mitt materiale i større grad en svaret på dette spørsmålet tilsier.

I utgangspunktet er dette en indikasjon på at det er en vilje til enhet i teologiske spørsmål mellom dattermenighetene og modermenighetene om kjernen i hva de gjør og hvor de skal. Dette kan ligne på et godt grunnlag for et forhold som hovedsakelig er basert på struktur og det kan og vitne om en vilje til tilhørighet og en bevisst, gjensidig annerkjennelse.

Men likemye kan det også ha aspekter av unnavikelse og konfliktskyhet i seg. Samtidig som det kan knyttes til utfordringer med å gå inn i uenigheter og ulike måter å takle konflikter på. Det er et tegn på at de teologiske uenigheter ikke er gjenstand for dialog og blir kommunisert ut i menighetsforholdene, selv om de finnes i mitt materiale.

⁷⁹Utredning fra en gruppe nedsatt av Stavanger bispedømmeråd. *Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme*. 2005. <http://www.kirken.no/stavanger/event/dolink/famid/188290> hentet 11.12.12. s 30.

5.2 Kirkesyn

5.2.1 Bevissthet om kirkesyn

Når respondentene får spørsmål om å utdype sitt kirkesyn signaliserer ingen av dem at dette er noe som ligger fremst i deres tanke til vanlig. Den litt nølende innledning på svarene kan både ha med det å gjøre at de ikke er blitt forberedt på spørsmålet på forhånd men også at det er et viktig spørsmål med potensiell tung teologi bak. Likevel finner alle respondentene frem til elementer som er knyttet til grunnpilarene i deres kirkesyn etter hvert. Og det blir klart for meg at alle har de viktige fundament knyttet til kirkesyn i bunn for det de gjør og måten de driver menighet på. Like mye er det et spekter i svarene både på tvers av menighetsforhold og i menighetsforhold som vi skal se nærmere på.

5.2.2 Menighetsforhold 1 Arbeidskirken møter Misjonalt menighet

Prest i modermenighet 1 beskriver sin menighet som en kirke bygd etter arbeidskirkemodellen og som også har vært aktivitetsfokuset på denne måten de siste 20-30 årene.⁸⁰ Han selv viser ikke veldig tydelig eierskap til denne modellen, men det er likevel de rammer han arbeider innenfor. Utover det beskriver han sitt kirkesyn i nær tilknytning til folkekirkemodellen⁸¹ og han ser verdien av de kirkelige handlinger som viktige deler av virksomheten.

Prest i dattermenighet 1 beskriver ikke sitt kirkesyn i nær tilknytning til hverken folkekirkemodellen eller arbeidskirkemodellen, men beskriver en tydeligere kontekstfokuset og lokal fokusert menighet. Det at menighetsmodellen når ut til lokalsamfunnet synes å være det viktigste og han er dermed ikke tydelig på modell i det hele tatt i sin innledning om kirkesyn. Han beskriver videre overbyggende kirkestruktur og tradisjon som underordnet i forhold til kirkesyn i møte med kontekst og det som når ut lokalt. Det som imidlertid blir normativt for han knyttet til kirkesyn er om menigheten fungerer misjonalt på den måten at flere mennesker kommer til menigheten og flere blir kristne som følge av den måten en driver menighet på. På den måten beskriver han en ganske radikal forståelse av det misjonale menighetsbegrepet som underordner alle andre modeller og nærmest gir dem en utelukkende instrumentell verdi.

Her ser vi møte mellom et kirkesyn som definerer seg inn under en folkekirkemodell og er nokså komfortabel med det og et kirkesyn som ikke nødvendigvis vil plassere seg helt og fullt under noen menighetsmodell men stadig prøver enhver modell ut fra et misjonalt normativt perspektiv. I møte med hva som er normativt for definisjonen av hva en menighet

⁸⁰ Rasmussen 2004 s. 72

⁸¹ Rasmussen 2004 s. 71

er finnes det her potensielle ulike verdier og ulikheter i vektlegging. Likevel trenger ikke dette gjøre seg veldig ulike utslag i praksis. For prest i dattermenighet 1 har ikke i teorien forkastet det som ligger under folkekirkemodellen, men har gitt det potensiale hvis det kan leve opp til normen om å være hensiktsmessig misjonalt lokalt. Likevel ligger den motsatte muligheten der at prest i dattermenighet 1 i teorien kan komme til å definere elementer i prest i modermenighet 1 sitt kirkesyn til ikke å ha verdi eller være irrelevante, fordi de etter hans mening ikke fungerer misjonalt hensiktsmessig. Mens prest i modermenighet 1 kan søke å beholde de fordi de er innenfor en modell han tillegger verdi i seg selv.

Det som har blitt avgjørende i dette forholdet, med hensyn til kirkesyn, er at prest i dattermenighet 1 har valgt å ta inn de kirkelige handlingene i sin menighetsmodell og ser verdien av disse i misjonalt sammenheng. Dette har gitt prest i modermenighet 1 trygghet på at det som han opplever som noe av kjernen i den modellen han tror på også finnes hos dattermenigheten. Selv om det muligens er ulikt syn på og ulik motivasjon for å gjøre det slik er det blitt underordnet når begge i praksis gjør det samme.

Videre er det tydelige gudstjenestefokus som ligger hos dattermenighet 1, i motsetning til det aktivitetsfokus som ligger i modermenighet 1, vært en motsetning som begge prestene har sett. Likevel er ikke aktivitetsfokuset, like mye som folkekirket fokuset, til presten i modermenighet viktig for presten selv. Dette er mer beskrevet som en ramme han selv også kom inn i da han startet i modermenigheten. Så når denne motsetningen blir tydelig mellom menighetene, og dattermenigheten får behov for å møte det med et tydelig gudstjenestefokus, er det likevel ikke vanskelig for presten i modermenigheten å akseptere dette. Her kan han være med på å kritisere aktivitetsfokuset i sin egen menighet og se verdien av det som er blitt gjort i dattermenighet 1 fordi det aktivitetsfokuset i modermenighet 1 representerer noe som han ikke har samme eierskap til.

Videre påpeker prest i dattermenighet 1 at han velger lokalmenighetsfokus fremfor helhetskirkelig fokus i sitt kirkesyn. Han er også i sine øvrige uttalelser mer kongregationalistisk enn episkopal. Dette syn er ikke sterkt tilstede hos prest i modermenighet 1 og mye kan tyde på at han hadde valgt å plassere seg i en mer episkopal helhetskirkelig retning.

5.2.3 Menighetsforhold 2: Folkekirken møter felleskapskirken

Prest i modermenighet 2 er i utgangspunktet også positiv til folkekirkemodellen, men skiller tydelig mellom den aktive kristne menighet og de som ikke har et bevisst kirkesyn. Han ser det

dermed ikke slik at det er et likhetstrekk mellom deltagelse i den folkekirkelige delen av menigheten og tilhørighet til den kristne tro og frelse. Det ligger mer en verdi hos denne presten på folkekirkemodellen som en ramme enn som et tilfredsstillende fokus for menigheten. Han knytter videre sitt kirkesyn til aktivitet ved å løfte frem den aktive menighet som et slags ideal.

Prest i dattermenighet 2 legger en stor frihet til grunn for sitt kirkesyn. Han går noe lenger enn prest i dattermenighet 1 på å beskrive tradisjonen og den overbyggende strukturen i negative former. Han beskriver i stor grad et kirkesyn med frihet overfor og uavhengighet i forhold til tradisjon og folkekirkelige perspektiver med vekt på de kirkelige handlinger. Dette kirkesyn er også i stor grad kontekstorientert og i enda større grad felleskapsorientert. Som en følge av den måten en leser konteksten på. Presten drar frem Apostelgjerningene 2 modellen som en ideell inspirasjon i denne sammenheng, og plasserer seg følgelig inn under den cellebaserte menighet som modell. Dermed plasserer han seg mer under Dulles mystiske og felleskapsorienterte modeller.⁸² Hans uttalelser tyder også på en tendering til et kongregasjonalistisk kirkesyn som prest i dattermenighet 1 var inne på.

Her ser vi at i møte mellom disse to kirkesyn er det noen umiddelbare forskjeller. I utgangspunktet kan vi se at mens prest i modermenighet 2 er positiv til og definerer sitt kirkesyn innenfor den folkekirkelige rammen, har prest i dattermenighet 2 et helt annet utgangspunkt for sitt kirkesyn. I utgangspunktet lar han ingenting ved den folkekirkelige rammen være normativt for hvordan hans kirkesyn skal se ut. Prestene i menighetsforhold 2 står dermed med veldig ulikt utgangspunkt for definisjonen av sine kirkesyn.

5.2.4 Muligheten for å definere og å handle på sitt kirkesyn som prest

Prestene i dattermenighetene er begge inne på at de ser at de har en helt annen definisjonsmakt i forhold til hvilket kirkesyn som skal ligge under for sine menigheter enn prestene i modermenighetene. De anerkjenner begge den mulighet de har fått ved å være del av en nydannet menighet og å få lov å forme den fra grunnen av.

De gir også et tydelig bilde av at de ser og forstår at prestene i modermenighetene ikke har samme definisjonsmakt over sine menigheter. Og i denne sammenheng ser en nesten at maktforholdet som i strukturell sammenheng ligger på modermenighet er snudd i dette

⁸² For utdypelse av *Felleskap* modellen se Dulles 2002 s. 195, og den *Mystiske* modellen se Dulles 2002 s. 39.

forholdet. Prestene i dattermenighetene signaliserer noe som tyder på at de ser definisjonsmakten og mulighetene i forhold til kirkesyn hos modermenighetene mindre enn hos dem selv.

Denne definisjonsmakten sammen med muligheten til å være med å forme hva en vil være som menighet og skape bevissthet rundt hva en menighet er, knytter også prest i dattermenighet 1 bevisst til menighetsplantetanken. Han sier «jeg har store tanker om det at menighetsplanten er med å åpne øynene for hva det vil si å være menighet.»⁸³ Det er dermed slik at en med dette åpner opp for at en bieffekt av det å plante ny menighet er å være med å bevisstgjøre menigheten og også muligens Dnk tilbake på hva det egentlig er vi holder på med og hva en menighet skal være. Dette knytter også menighetsplante tanken opp mot et helhetsperspektiv for hele kirken. Og i denne sammenhengen blir modermenigheten en mottaker og en underordnet på sett og vis.

5.3 Pastoralteologi møte mellom den joviale landsens prest og den tydelige evangelisten?

Når respondentene ble spurt om sin grunnleggende pastoralteologi er det interessant at mange av dem tok i bruk like begreper for å beskrive de grunnleggende elementene i denne.

I menighetsforhold 2 beskriver begge prestene seg som evangelister. Prest i dattermenighet 2 er tydelig på at han er en evangelist og ønsker at hans prestedtjeneste skal føre til at mennesker møter Jesus. Mens prest i modermenighet 2 også ser på seg selv som evangelist og forkynner og ønsker at mennesker skal omvende seg som følge av hans arbeid, hans termer er at han ønsker de skal bli aktive kristne.

I menighetsforhold 2 er forskjellene i utgangspunktet noe større i begrepsbruk. Prest i modermenighet 1 legger vekt på forvaltningen av ord og sakrament og den offentlige tjeneste når han beskriver sin prestedtjeneste. Han ser på dåpen som både validerende for prestedtjenesten og også som dens mål. Misjonsfokus i forhold til de døpte er dermed ikke i hans fokus, men mer en anerkjennelse av de døptes dåp. Prest i dattermenighet 1 lar misjonsbefalingen være utgangspunkt og grunn for sin prestedtjeneste og hans tjeneste har et tydelig frelsesfokus.

⁸³ Intervju prest i dattermenighet 1 pr. 18.10.12

Selv om det spesielt i menighetsforhold 2 kan se ut som det er store likheter dette området kommer utdypingen av begrepene med en sterkere og tydeligere radikalitet i ordene til prestene i dattermenighetene enn hos prestene i modermenighetene. Og de deler seg på et vis i ulike retninger i fortsettelsen.

Prestene i modermenighet følger først opp begrepene med en type aversjon mot å bli for tydelige på frelsesaspektet i møte med de som kommer til menigheten. Prest i modermenighet 1 viser en frykt for det han kaller en «toflokkstenkning». Prest i modermenighet 2 viser en aversjon mot en for karismatisk tydelig prestedtjeneste som kan stå i fare for å ikke ta på alvor at mennesker skal få lov å forholde seg ulikt til kirkegang og aktiviteter. Videre knytter begge prestene seg til kjente bilder i Dnk som er med å plassere dem i en noe mindre radikal retning. Prest i modermenighet 1 trives godt med å kalle seg for en *mainstream folkekirkeprest* Prest i modermenighet 2 ønsker i tillegg til å være forkynner og evangelist å være en *joyial landsens prest*. De har dermed begge plassert seg innenfor noen mindre radikale rammer for sin prestedtjeneste som er med å gi retning og rammer for deres pastoralteologi.

Prestene i dattermenighetene presenterer lite rammer eller tilknytningspunkter for deres pastoralteologi i historie eller i kjente termer innenfor DNK. De lar begrepene misjonær og evangelist være nærmest enerådende i hvordan de definerer sin pastoralteologi og hvilken retning den tar.

I denne sammenheng kan en se at selv om noen av de begrepene som brukes er de samme mellom moder og dattermenighet er de ulike tolkningene og møtepunktet mellom dem potensielt utfordrende. Det kan tenkes at det at prestene i modermenighetene plasserer seg inn i en tradisjon og et rammeverk for sin pastoralteologi slik de gjør kan oppleves frustrerende og lite hensiktsmessig fra prestene i dattermenighetene sin side. Like mye kan det føles uforståelig og nærmest truende at prestene i dattermenighetene definerer sin tjeneste så langt fra kjente historiske termer i Dnk og dermed ikke presenterer noen kjente grenser for de begrepene de bruker.

I menighetsforhold 1, hvor forskjellene i begrepsbruken i utgangspunktet synes mest forskjellig, har ytre faktorer gitt noen rammer. Prest i dattermenighet 1 er nå blitt sokneprest og han har nå dermed ytre sett sin prestedtjeneste innenfor de samme rammer som prest i modermenighet 2. Dette beskrives som svært viktig for prest i modermenighet 2 også med

tanke på deling av de kirkelige handlinger. Det kan se ut som nettopp dette har lagt en demper på og gitt gode rammer for de forskjellene som finnes i dette forholdet.

I menighetsforhold 2 synes det som at det finnes en viss forståelse i forholdet mellom prest i dattermenighet 2 og prest i modermenighet 2 om at de i utgangspunktet har noe av den samme forståelse av hva de holder på med og hvem de er som prester. De viser begge en anerkjennelse av hverandres prestatjeneste. Og viser dermed at de har lært seg å verdsette dette at de begge jobber med samme utgangspunkt. Likevel så er det tydelig at det finnes manglende forståelse og innsikt begge veier og forskjellene i tolkningen av begrepene knyttet til pastoralteologi er tydelige på noen områder. Mulig finnes det også en grad av usikkerhet begge veier på hvor den andre kommer til å gå hen. Dette vil heller ikke i menighetsforhold 2 kunne dempes eller rammes inn av at dattermenighet 2 blir en soknemenighet i nærmeste fremtid. Dette forholdet må muligens da gå inn i disse problemstillingene mer og mer på sikt. Med et likere utgangspunkt er muligens forutsetningen mer tilstede for at det kan gå bra her enn i menighetsforhold 1.

5.4Hva hører til innenfor den misjonale rammen?

Det vi kan se av ulik vektlegging av kirkemodeller hos respondentene er at de også er uenige om misjonsstrategi. De er alle fokusert på den misjonale dimensjon ved det å bygge menighet, men de er uenige om hva som i neste omgang er misjonalt hensiktsmessig. Prest i modermenighet 1 ser i utgangspunktet på folkekirken og de kirkelige handlinger som misjonale arenaer slik de er i dag. Prest i modermenighet 2 ser folkekirkens potensiale, men bare om den fylles med et misjonalt fokus og ser sitt utviklingspotensiale slik den er i dag. Prest i dattermenighet 1 ser på folkekirken og de kirkelige handlinger som instrumentelt hensiktsmessige i en misjonssammenheng, men underordnet gudstjeneste og felleskapsfokus. Prest i dattermenighet 2 derimot verdsetter ikke de kirkelige handlinger som hensiktsmessige nok i en misjonal sammenheng og velger ikke disse som en del av sin misjonsstrategi.

Bak dette ligger også en uenighet knyttet til synet på de døpte i folkekirken som kristne. Prest i modermenighet 1 fronter synet på at det er frelse i dåpen til den konsekvens at han vil ikke se på de døpte i sitt sokn som en potensiell misjonsmark. Prest i modermenighet 2 sier han ikke ser på de døpte i sitt sokn som kristne og søker en omvendelseshandling også hos disse. Mens begge prestene i dattermenighetene ikke er redde for å være tydelige på at enhver kontekst rundt dem er en misjonsmark med potensiale for frelse. Slik kan vi se at mine

respondenter speiler det spekter som ellers finnes i tolkningen av det misjonale begrepet og at dette får konsekvenser for hvilken kirkemodell de vektlegger høyest.

5.5 Ulike kirkemodeller – ulik menighetsutvikling

Selv om respondentene ser ut til å plassere seg innunder ulike kirkemodeller synes alle opptatt av menighetsutvikling og det misjonale perspektiv. Respondentene bidrar dermed til å gjøre spekteret bredt i forhold til definisjon og konsekvenser i menighetsutviklingen. Her handler det nok også mye om ulikhet i graden av radikalitet som vi har vært inne på tidligere, men også samtidig *ulik forståelse av* tilknytningen til folkekirken. I menighetsforhold 1 blir dette ekstra tydelig ved at prest i modermenighet 1 har vært tilknyttet prosjektet *Menighetsutvikling i folkekirken*⁸⁴ og legger vekt på at han lar folkekirken være normativ i menighetsutviklingen. Samtidig har prest i dattermenighet 1 vært opptatt av å bygge menighet i tilknytning til *NMS nettverk for menighetsutvikling*⁸⁵ og signaliserer i utgangspunktet ikke at folkekirken er normativ i det hele tatt.

Det ser ut til at alle respondentene er enige i at endring og utvikling av menighetene er bra og viktig, men de er ikke nødvendigvis enige om på hvilken måte og med hvilket mål. Menighetsutvikling synes derfor å være et område som kan være med å skape samhold og uenighet samtidig i begge menighetsforhold. Og på samme måte som for begrepet misjonalt, finnes det også her et spekter i tolkninger og konsekvenser.

5.6 Kontekstuell teologi

Et kontekstuellt fokus finnes i større eller mindre grad hos alle prestene i den form at de ønsker å nå ut til konteksten med et budskap. Men på hvilken måte dette skal skje og hvor stor betydning konteksten skal få på deres teologi finnes det ulike fokus på.

Prest i dattermenighet 1 har et veldig tydelig fokus på konteksten i sin teologi, han sier: «det er viktigere at det fungerer enn at det vedlikeholder tradisjoner.. må en vurdere det veldig nøye om en skal vedlikeholde tradisjoner for tradisjonens del viss det fungere dårlig i møte med de mennesker som bruker gudstjeneste»⁸⁶ Her ser vi at han setter kontekstuell teologi opp mot tradisjonsfokus. Videre setter han nærmest de som går i menigheten opp mot

⁸⁴ Birkedal, Erling, Hegstad Harald, Skorpe Lannem Turid (red.) 2012 s.9

⁸⁵ <http://www.nms.no/nms-nettverk-for-misjonale-menigheter/category638.html>

⁸⁶ Intervju prest i dattermenighet 1 s. 18.10.12

konteksten ved at han sier: «vi må søke å si hva funker best, hva funker best for at flere skal bli en del av menigheten»⁸⁷Han åpner dermed for muligheten til å velge bort deler av tradisjonen for å gjøre gudstjenesten mer relevant for konteksten.

Prest i modermenighet 1 har ikke det samme fokus på konteksten. Han fokuserer også på konteksten ved at han snakker om å snakke med et språk som inkluderer alle døpte i et menighetsfelleskap. Men han har en mye større grad av fokus på å lære opp konteksten i tradisjonen og ikke et så tydelig fokus på å forandre gudstjenesten eller menigheten til fordel for konteksten.

Om menighetsforhold 2 sier prest i dattermenighet 2 at «vi ønsker at vår tids uttrykk skal få en større plass i menigheten... både i måten vi velger salmer eller sanger på [og] måten vi legger opp gudstjenesten... kanskje at de føler mer ansvar for å ta vare på tradisjonen».⁸⁸

Prestene i modermenighetene ligger i sine uttalelser dermed om de har et kontekstuell fokus nokså nærme *Bevanstranlationmodel*,⁸⁹ som er, som han også påpeker det, den mest vanlige og som tar tradisjonen med inn i kontekstualiseringen og oversetter den. Mens prest i dattermenighet 1 har noen uttalelser som viser at han har en mer praktisk tilnærming til konteksten. Han ligger muligens nærmere *Bevanspraxismodel*,⁹⁰ som legger vekt på erfaringen og praksis i møte med hvilken kontekstuell teologi som fungerer. Prest i dattermenighet 2 er det noe vanskelig å plassere i denne sammenheng, men i og med at han tillegger tradisjonen så liten verdi vil han i sin kontekstuelle teologi kunne stå i motsetning til den type oversettende modell som modermenighetsprestene representerer.

Likevel finnes det unntak fra det jeg nå signaliserer som er interessante. Prest i modermenighet 1 vil kunne tenkes å ha aspekt av antropologisk kontekstuell teologi når han tillegger alle døptes erfaringer av tro som viktige verdier å anerkjenne. Han lar dermed sitt tradisjonsfokus og vektleggingen av dåpens verdi føre til et nærmest antropologisk fokus på konteksten i form av alle døpte. Om dette gjør at han kan plasseres nærmere prest i dattermenighet 1 i teologi er usikkert, men muligens gir det en indikator på at han kan se i retning av den kontekstuelle teologi prest i dattermenighet 1 har. Samtidig viser prest i dattermenighet 1 at han kan se verdien av tradisjonen til en viss grad og gjennom at han har

⁸⁷ Intervju prest i dattermenighet 1. 18.10.12

⁸⁸ Intervju prest i dattermenighet 2. 17.10.12

⁸⁹ Bevans 2011 s. 37

⁹⁰ Bevans 2011 s. 70

tatt over de kirkelige handlinger tilhørende sin menighet. Dette kan tyde på at den praktiske teologiske tilnærmingen kan føre han nærmere den oversettende modellen i enkelte ting.

I menighetsforhold 2 er det vanskelig å si hva som gjør at det ser ut til at konteksten får prege teologien på ulikt vis. Prest i dattermenighet 2 har gjort det tydelig at han ikke anerkjenner tradisjonen på samme måte som prest i modermenighet 2, de plasserer seg dermed ikke på samme måte under oversettelsesmodellen. Men her kan det også synes som det handler om forskjellig forståelse av den konteksten en jobber i. Det er tydelig at prest i dattermenighet 2 bygger en felleskapsbasert menighet på bakgrunn av at han også tolker konteksten dit hen at det passer for den. Og at han dermed nærmer seg prest i dattermenighet 1 sitt fokus på praksis og muligens også noe den antropologiske modell. Prest i modermenighet 2 har et tydelig fokus på tradisjon og plasserer seg dermed nærmere den oversettende modellen. Men i og med at det er en aldersforskjell på disse prestene og at de har en noe ulik bakgrunn kan dette også spille inn på hvilken kontekst de forsøker å tilpasse seg til. Derfor er det ikke i dette tilfelle så lett å skille ut kontekstuell teologi utfra hvordan de driver menighet.

5.7 Å leve med mangfold

Når vi nå har slått fast at det finnes ulikheter på flere områder innenfor teologiske perspektiver innenfor de to menighetsforholdene vil det også være interessant å se på hvordan de lever med det. I og med at disse forholdene er bundet sammen av sterke strukturelle og også kanskje relasjonelle elementer kan en se for seg at dette er et av de stedene i Dnk der dette blir sterkt utfordret.

I utgangspunktet kan en si at den viljen til enighet som er nevnt i kapittel 4.1 kan være en indikasjon på at de er ganske gode til å leve side om side med ulike syn, men det kan også være tegn på manglende vilje til å møte de uenighetene som finnes.

Det kan synes som om det å snakke om teologiske uenigheter har et alvor over seg som synes noe ubehagelig i et menighetsforhold. I måten respondentene svarer på spørsmål om teologi på synes det som om det er noe de ikke leter etter og som de ikke bør lete etter. Det kan synes som teologiske uenigheter føles mindre håndterlig enn uenigheter på de andre områdene vi har vært inne på. Dette synes også å gjelde mellom respondentene. Respondentene synes i liten grad å snakke om teologiske ulikheter og begrunne dem mellom

seg. I begge menighetsforhold finnes det relativt lite kunnskap hos prestene i modermenighetene på hvorfor dattermenighetene tar de teologiske valg de tar. Dette gjelder også dattermenighetsprestene. Menighetene synes å leve parallelt med de ulikhetene de har.

Det finnes dermed mindre fruktbare teologiske møtepunkter mellom menighetene enn jeg hadde forventet. Det undrer meg at det finnes en så stor aversjon mot å snakke om teologiske uenigheter, når de finnes der. De teologiske ulikhetene er ikke utkrystallisert og forklart mellom menighetene. Dette gir rom for antagelser og potensielle misforståelser, heller enn fruktbar dialog. Et unntak fra dette er prest i modermenighet 1 sitt utsagn om at han har lært noe om gudstjenestefokus fra dattermenighet 1. Her viser han stor forståelse for bakgrunnen for de teologiske veivalg dattermenigheten har gjort og anerkjenner det.

Menighetsforholdene synes dermed å ha høy kompetanse på å leve side om side med mangfoldet, heller enn å la det møtes i dialog. Til et visst punkt synes det som om mangfoldet har det bra med å leve side om side. Likevel synes det som om de teologiske perspektiver i både dattermenigheter og modermenigheter hadde hatt bedre vekstvilkår og utviklingspotensiale i møtepunkt og dialog med den andre enn de har som parallelle verdener.

5.8Oppsummering: hva er de viktigste teologiske elementer?

Ingen av respondentene er i utgangspunktet bevisste på at det finnes teologiske uenigheter i menighetsforholdene. Likevel finnes det ulike vektlegginger i uttalelsene til respondentene knyttet til teologi som tyder på at det finnes noe uenighet.

I begge menighetsforhold plasserer prestene seg ulikt i forhold til kirkemodeller. Menighetsforhold 1 er et møte mellom en arbeidskirke/folkekirke modell og en misjonale og felleskapsorientert modell. I menighetsforhold 2 finnes det enda tydeligere forskjeller mellom folkekirkemodellen hos modermenighet 2 og felleskaps og cellegruppemodellen hos dattermenighet 2.

Utover dette bruker respondentene ganske like begreper om sin pastoralteologi. Spesielt gjelder dette knyttet til begrepene misjonale og menighetsutvikling. Men hvilke konsekvenser disse begrepene får har ulike svar hos respondentene. Her finnes det et spekter hos respondentene fra å drive med menighetsutvikling og fokus på misjonale menighet innenfor de rammer som finnes i dag eller skape seg nye rammer. Dette har sammenheng med hvilken kirkemodell respondentene plasserer seg under og også hvor de plasserer seg i forhold

til kontekstuell teologi. Det synes også å handle om ulike tanker om tilknytningen mellom frelse og dåp, og dermed hvem som oppleves som misjonsmark for respondentene.

Denne dobbeltheten med enighet om begreper og uenighet om konsekvenser er interessant. På den ene side kan det fremme den enhetstanken og evnen til å leve side om side med sin teologi i menighetsforholdene. På den andre side har begrepene en tendens til å miste noe av sin verdi ved at de brukes på et så bredt spekter av elementer og konsekvenser. Det kan også synes som om potensiale er tilstede for teologiske misforståelser og antagelser og det teologiske landskapet mellom menighetene bli samtidig enkelt og komplisert.

I sin helhet synes det også som om menighetene lever mer side om side med det teologiske mangfoldet heller enn å la det møtes. De teologiske ulikhetene hos menighetene er ikke utkrystallisert og gjenstand for dialog i menighetsforholdene i den grad det kunne vært. Dette er i utgangspunktet en måte å leve med mangfoldet på som kan fremme enhet, men det kan også skape misforståelser og antagelser. Det finnes imidlertid lite kunnskap i menighetsforholdene på å la de teologiske ulikhetene møtes i fruktbar dialog.

KAPITTEL 6 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

I det materiale som nå er presentert og vurdert finnes det noen interessante linjer som går på tvers av den inndeling i strukturelle, relasjonelle og teologiske perspektiver som vi har sett på til nå. Ikke minst gjelder det interessante sammenfall og sammenhenger.

6.1 Skepsis naturlig konsekvens av menighetsutvikling som bevisstgjøring

Den grunnleggende skepsis hos prest i dattermenighet 2 under strukturelle elementer, er ikke så overraskende om en ser den sammen med den bevissthet om menighetsplanting som prest i dattermenighet 1 er inne på. Prest i dattermenighet 1 snakker om at noe av nettopp den effekten menighetsplanting kan ha, er at den hjelper Dnk til å bli seg bevisst og dermed også se kritisk på hva en menighet er og hva den skal være. Den noe skeptiske tonen som prest i

dattermenighet 2 har på det strukturelle området er derfor muligens bare en naturlig konsekvens av hans fokus på menighetsutvikling.

En kan heller ikke se bort i fra at menighetsplanting også ofte finner sted med utgangspunkt i at det som allerede finnes av strukturer og menigheter i Dnk ikke kjennes relevante nok med tanke på nyplanting eller videre vekst. Dermed kan en på sett og vis forvente at denne skepsis ligger til grunn for en dattermenighet selv om den tilhører den samme strukturen som resten av Dnk. Av de ekklesiologiske perspektivene vi har vært innom i denne studien ser vi også at menighetsplanting ofte har bakgrunn i en tro på en annen type menighetsform eller et annet menighetsuttrykk enn det som tradisjonelt finnes innenfor Dnk.

Denne grunnleggende skepsis og tro på en annen menighetsform, synes også å være med å drive menighetsutviklingen innenfor Dnk. På sett og vis kan det se ut som om nettopp dette har potensiale i seg til å være en dynamikk som også vil bidra til å drive Dnk fremover på sikt. Det kan dermed på denne måten være en sunn skepsis som fører til utvikling i tråd med Harald Hegstads menighetsutviklingsdefinisjon.⁹¹

Hvordan denne sunne skepsis skal få plass innenfor Dnk og på best mulig måte bli konstruktiv, slik at den skaper vekst, er imidlertid et spørsmål som det er vanskeligere å finne svar på. Dette viser seg i den ambivalens som finnes hos respondentene i forhold til strukturelle perspektiver.

6.2 Manglende verdsetting av strukturer – felleskapsorientert ekklesiologi resultat av menighetsutvikling som bevegelse

Dersom en ser på den cellebaserte og felleskapsorienterte kirkemodell som dattermenighetene synes å representere, er ikke deres manglende verdsetting av strukturelle elementer overraskende. I den cellebaserte og den felleskapsorienterte kirkemodellen er ikke strukturene på samme måte i fokus og derfor heller ikke ansett som viktige. Menighetene defineres ikke av struktur, men av felleskap nærmere i tråd med Mirosлавs menighetsdefinisjon.⁹² I denne sammenheng vil da ikke strukturene være det som definerer hva en menighet er og hvor en menighet går. Likeledes vil det kongregasjonalistiske kirkesynet som begge tenderer til heller ikke bidra til blick på de strukturelle perspektiver. Dette fordi de strukturelle

⁹¹ Hegstad 2009 s 6.

⁹² Hegstad 2009. s.

perspektiver her vil representere et helhetskirkelig syn. Strukturen hører på ingen måte til i kjernen av hva det er å drive menighet hos prestene i dattermenighetene

Prestene i modermenighetene derimot hører om ikke annet til menigheter som representere et mer institusjonelt kirkesyn. Dette vil føre til at de vil verdsette den strukturelle rammen noe høyere. Samtidig synes det som om også de strukturer som en her legger til grunn, og som finnes i Dnk, også er skapt i rammen av en institusjonell kirkemodell som verdsetter strukturene mer som en del av kjernen ved det å være menighet enn det prestene i dattermenighetene gjør.

Når utfordringen med de strukturelle perspektiver knyttet til disse menighetsforholdene vurderes til at det trengs nye strukturer, handler dermed dette om å finne strukturer som passer ikke bare til nye menigheter, men til nye menighetsdefinisjoner og modeller. Utfra mitt materiale ser det ut til at det en virkelig må finne svaret på er om en kan lage strukturelle rammer som rommer menighetsformer som ikke er institusjonelle i utgangspunktet. Det handler om å velge å gi rom for at bevegelsen i menighetsutviklingen også får den konsekvens at det dukker opp nye menighetsformer.

6.3- Mor- datterforhold - en propp i nettverk for menighetsutvikling?

Det finnes utvilsomt et sammenfall mellom den manglende bruk av direkte kommunikasjon som finnes i menighetsforholdene knyttet til de relasjonelle perspektiver og den tilsynelatende manglende teologiske uenigheten. Det foregår lite åpen kommunikasjon i menighetsforholdene både knyttet til relasjonelle og teologiske aspekter.

Selv om de overordnede elementene i forhold til både menighetsutvikling og menighetsplanting teoretisk sett kan se både fruktbare og konstruktive ut, ser det ut til at i det nære og daglige er det mer komplisert. Det synes som om det er vanskelig i begge forholdene å finne måter å kommunisere på som begge menigheter lever godt med. Samtidig synes det vanskelig å finne verktøy som lager gode rammer for direkte kommunikasjon og påvirkning i det daglige.

Det ser snarere ut til at en i begge menighetsforholdene har funnet en måte å leve parallelt på, både relasjonelt og teologisk, som til en viss grad fungerer. Menighetsutviklingen finner sted lokalt i sin egen menighetsplante, men blir ikke i stor grad kommunisert ut til

moderemenighet. Da står en om mulig igjen med en menighetsutvikling med en lokal effekt, men med manglende effekt i forhold til Dnk i videre forstand. .

Sett i lys av det respondentene selv sier, synes imidlertid dette mer som en plan B, enn som en ideell løsning. I menighetsforhold 1 kunne prest i dattermenighet 1 ønsket seg åpnere kanaler for motivasjon og kommunikasjon. I menighetsforhold 2 kunne prest i modermenighet 2 ønske seg mer nærhet og kommunikasjon i forholdet og de strukturelle rammer synes tomme. Det er både potensiale og vilje til at den kompetansen dattermenighetene får på menighetsutvikling skal nå lenger ut enn den lokale dattermenighet. Og modermenighetene mangler i stor grad muligheten til å formidle kritisk refleksjon og tilbakemelding og å bli inspirert av det som skjer i dattermenighetene.

I lys av generelle menighetsutviklingsperspektiver synes dette heller ikke å nå opp til mål og potensiale. Målet med menighetsutvikling er i stor grad å bevisstgjøre og utvikle bredt i Dnk, og det er i stor grad nettverksbasert for at gjensidig kommunikasjon og læring skal finne sted. Både i *Menighetsutvikling i folkekirken* og *NMS nettverk for menighetsutvikling* er det et sterkt regionalt blikk. I denne sammenhengen kan det se ut som om den erfaringsutveksling og læring som finnes mellom menigheter i nettverk for menighetsutvikling innenfor Dnk ikke finnes i de aktuelle mor – datterforholdene. På sett og vis blir da disse en propp i forhold til den erfarings og kommunikasjonsflyt som foregår ellers i nettverket.

At det innad i forholdet mellom modermenighet og dattermenighet foregår så lite åpen kommunikasjon og erfaringsutveksling, er en utfordring som bør tas på alvor. Det synes meg av avgjørende viktighet at om Dnk ønsker disse menighetsplantene innenfor sine sammenhenger, må det tilrettelegges strukturelle og relasjonelle rammer som bidrar til at også kommunikasjon og vekst finner sted på en god måte. På samme måte må det settes fokus på å finne frem til gode verktøy for kommunikasjon også i tilknytning til slike menighetsutviklingsnettverk som NMS' nettverk for menighetsutvikling, for å sikre seg at menighetsutviklingen også på dette punktet kan nå sitt potensiale. Ut i fra det vi nå vet om menighetsforhold 1 og 2, ser vi at dette ikke på langt nær er fullført.

6.4 Mor- datterforhold- potensiale for unik kompetanse og menighetsutvikling

Mitt materiale viser imidlertid at det finnes mye kompetanse hos og potensiale i menighetene i mor- datterforholdene. I Menighetsforhold 1 og 2 finnes det brede spekter av strukturelle, relasjonelle og teologiske elementer av unik karakter. I både dattermenighetene og modermenighetene ser vi at det har foregått viktige bevisstgjøringsprosesser knyttet til de strukturer og teologiske forutsetninger som ligger til grunn for en menighet i Dnk. Selv om menighetene lever og betrakter hverandre som parallelle menigheter har det det å ha en ny menighet i sin nærhet og forholde seg til en annen menighet i et menighetsforhold ført til unik kunnskap og kompetanse hos prestene i menighetsforholdet.

Prestene knyttet til menighetsforhold 1 og 2 sitter på unik kompetanse på hvordan det er å forholde seg til menighetsutviklingsfokusets sine konsekvenser i dag. De lever med følgene av at noen har blitt bevisste på hva de mener en *menighet er kalt til å være og hva en menighet er kalt til å gjøre* i dag. Den kompetansen disse prestene sitter på, og de utfordringene de møter i forhold til kommunikasjon, representerer på denne måten neste steg i menighetsutviklingen.

Erfaringene fra England setter fokus på to viktige elementer knyttet til det å leve godt med menighetsutviklingens konsekvenser. Det første er nettopp, i tråd med mine funn, viktigheten av å lære av hverandre gjennom åpen og tillitsfull kommunikasjon. I rapporten *frammenighetsplanting i England* sies det: « The way forward is to learn together... But this mutual learning... will only be effective where there is trust and openness.»⁹³ Det vises altså også fra erfaringer med menighetsplanting i England at åpenhet og læring mellom menigheter i menighetsforhold er et fokus for fremtiden. Det andre er den mulighet disse menighetsforholdene gir til å skaffe seg unik kunnskap om hvordan man forholder seg til teologisk mangfold i møte mellom menigheter. I boken *missionshapedchurch* blir mangfold trukket frem som en viktig faktor i kirken. Og de nyplantede menighetene i relasjon til etablerte menigheter har en viktig rolle i dette. Detsies: “this is also an exploration of the church being one, yet not being uniform”⁹⁴

Slik representerer et mor- datter forhold nye perspektiver og utfordringer til menighetsutviklingen. Et mor-dattermenighetsforhold har potensiale i seg til å utvikle unik læring og kunnskap om menighetsutviklingens konsekvenser i praksis, og kommer med viktige utfordringer i den sammenheng.

⁹³ Lings og Murray 2003. s 27

⁹⁴ Missionshapedchurch 2004. s 36

6.5 Hva er det viktigste denne studien har lært oss?

Studien har vist, at når og hvis prestene i menighetsforholdene møtes for å snakke sammen, er det mange potensielle hindringer på veien. De har nemlig ulik verdsetting av strukturelle perspektiver, ulike motiver for samhandling og ulikt syn på ekklesiologi.

I kommunikasjonen mellom menighetene ser vi at det finnes et stort potensiale for både misforståelser og konflikter. Sammen med den sterke strukturelle avhengigheten de har i forhold til hverandre og at ingen av dem kan gjøre seg strukturelt uavhengig av den andre part ser vi at dette er et ekstremt krevende rom kommunikasjonsmessig.

Den egentlige utfordringen synes imidlertid ikke å være store misforståelser og konflikter, men det faktum at menighetene har løst dette seg i mellom gjennom at de i stor grad lever parallelt. Verken i menighetsforhold 1 eller menighetsforhold 2 skapes det mye rom for direkte og åpen kommunikasjon og påvirkning utover at de lever som parallelle menighetsfelleskap.

Det er ikke vanskelig å forstå at det er lettere å leve parallelt med hverandre som menigheter og ikke bruke krefter på for direkte kommunikasjon og dermed muligheten for konflikt og ødelagte relasjoner. Likevel fører dette til ubrukte potensial og muligheter for vekst. Derfor må man finne måter å løse den kommunikasjonsmessige utfordringen på.

Én viktig lærdom av denne studien er derfor, at en må fortsette arbeidet med å utvikle gode nye strukturer og verktøy som kan hjelpe menigheter i moder- datterforhold til å kommunisere med hverandre.. Jeg tror menighetsforholdene har et stort potensiale i seg til å bli steder der Dnk kan lære å våge å leve med uenigheter, våge å leve med ubehageligheter og våge vekst på en annen måte enn i dag. Men da må menighetsforholdene finne en annen vei å gå enn å utvikle seg som parallelle felleskap uten gjensidig befruktning. Dette er den virkelige utfordringen i forholdet mellom en modermenighet og en dattermenighet i Dnk i dag.

KAPITTEL 7 BIBLIOGRAFI

Bøker:

Bevans, Stephen B, *Models of Contextual Theology*. New York:Orbis books,2011.

Birkedal, Erling, Harald Hegstad, Turid Skorpe Lannem *Menighetsutvikling i folkekirken: Erfaringer og muligheter*. Oslo: IKO Forlag, 2012.

Bolman, Lee G og Terrence EDeal, *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse, Struktur, sosiale relasjoner, politikk og symboler*. :GyldendahlNorsk Forlag AS, 2004.

Dulles, Avery Cardinal *Models of the Church,Expanded edition*.New York:Doubleday, 2002.

Guder L, Darrel *Missional Church A vision for the Sending of the church in North America*.Michigan / CambridgeUK: William B Eerdmans Publishing Company Grand Rapids,1998.

Hegstad, Harald. *Den virkelige kirke, bidrag til ekklesiologien*.Trondheim:Tapir akademiskForlag, 2009.

Hiebert, Paul G. *Transforming worldviews An anthropological understanding of how people change* Michigan, Baker Academic. Grand Rapids. 2008.

Lings, GeorgeogStuart Murray, *Church planting: Past, Present and Future*Cambridge, Grove books limited 2003.

Long, Thomas, *The witness of preaching*.Louisville Kentucky, Westminster John Knox Press. 2005.

*Mission shaped church*London Church house publishing 2004.

Pritchard, John *The Life and Work of a Priest* London SPCK. 2007

Rasmussen, Rune. *Misjonerende menighet: Lokal menighetsutvikling i en global kirke*. Verbum. 2004.

Skjevesland, Olav og Per Otto Gullaksen, *Invitasjon til praktisk teologi, en faginnføring*. Oslo Luther Forlag. 1999

Stangeland, Oddbjørn *Edderkopp og sjøstjerne: en fortelling om å krysse grenser i misjonale menighetsutvikling* Oslo, Luther 2008.

Wadel, Carl Cato og Cato Wadel *Den samfunnsvitenskaplige konstruksjon av virkeligheten* Kristiansand. Høyskoleforlaget 2007.

Wadel, Carl Cato *Medarbeidersamhandling og medarbeiderledelse i en lagbasert organisasjon* Bergen Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen. 2007.

Wadel, Cato *Feltarbeid i egen kultur: en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning* Flekkefjord SEEK. 1991.

Intervjuer

Appendix 1: Intervju med prest i modern menighet

Appendix 2: Intervju med prest i dattermenighet

Appendix 3: Intervju med prost tilknyttet menighetsforhold

Ikke publiserte artikler, rapporter og dokumenter

Rønnestad, Gunnar *Etablering av nye menigheter i Den norske kirke, et kirkerettslig perspektiv*. 2010.

Sandnes Astrid, Birkedal, Erling *Visjon og forankring – å satse i felleskap Evaluering av menighetsplanteprojektet i Blystadlia og Løvenstad, Øvre rælingen, 2006-2010*. Oslo. 2011.

Mestad, Karen Margrethe E. *Når ein blir to*. Stavanger. [2008]

Kilder på internett

NMS nettverk for menighetsutvikling: <http://www.nms.no/nms-nettverk-for-misjonale-menigheter/category638.html> hentet 03.12.12.

Kirkeloven: <http://www.lovdatabasen.no/all/hl-19960607-031.html> hentet 10.12.12

Utredning fra en gruppe nedsatt av Stavanger bispedømmeråd. *Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme*. 2005. <http://www.kirken.no/stavanger/event/dolink/famid/188290> hentet 11.12.12.

Appendix 1

Intervjuskjema prest i modermenighet

Intervjurunde 1

1. Innledning

1.1 Intervjuer informerer om bakgrunn og plan for intervju.

1.2 Intervjuer spør respondent om vedkommende lurer på noe innledningsvis.

1.3 Hvordan vil du beskrive ditt grunnleggende kirkesyn?

1.4 Hvordan vil du beskrive din grunnleggende pastoralteologi?

2. Hoveddel

2.1 Fortid

2.1.2 Strukturelt

2.1.2.1 Hvor lenge har du vært prest i modermenigheten?

2.1.2.2 Hvordan så bildet av modermenigheten ut da dattermenigheten ble startet?

2.1.2.3 Hvordan ble det tatt initiativ til at dattermenigheten skulle dannes?

2.1.2.4 Hvordan fungerte oppstarten av dattermenigheten?

2.1.3 Relasjonelt

2.1.3.1 Hvilke tanker hadde du om dannelsen av dattermenigheten da det startet?

2.1.3.2 Hva var viktige fokus for deg i starten?

2.1.3.3 Var det noe som spesielt bekymret deg ved oppstarten?

2.1.3.4 Hvilke tanker eller forventninger hadde du om din egen rolle i forhold til dattermenigheten den gang?

2.1.3.5 Hvilke tanker har du om presten i dattermenighetens rolle den gang?

2.1.3.6 Hvordan opplevde du prestens rolle som nærmeste overordnede i dette?

2.1.4 Teologisk

2.1.4.1Kjenner du til at det var teologiske uenigheter knyttet til oppstarten?

2.1.4.2Etter din oppfatning, er det teologisk problematisk eller uproblematisk å danne en slik dattermenighet?

2.1.4.3Kan du utdype dette nærmere?

2.2 Nåtid

2.2.1Strukturelt

2.2.1.1Hvordan mener du forholdet mellom din menighet og dattermenigheten fungerer i dag?

2.2.1.2Er det strukturelle styrker ved forholdet har i dag?

2.2.1.3Er det strukturelle svakheter ved forholdet har i dag?

2.2.2Relasjonelt

2.2.2.1Hvordan oppleves samarbeidet mellom modermenighet og dattermenighet i dag?

2.2.2.2Har du inntrykk av at presten i dattermenigheten ser det på samme måte?

2.2.2.3Hvordan er relasjonen mellom deg og presten i dattermenigheten i dag?

2.2.2.4Hvilke tanker gjør du deg om din rolle i forhold til dattermenigheten i dag?

2.2.2.5Hvilke tanker gjør du deg om prestens rolle i forhold til dattermenigheten og deg i dag?

2.2.2.6Hvilke konsekvenser har opprettelsen av dattermenigheten hatt for ditt arbeid?

2.2.2.7Hvilke konsekvenser har opprettelsen av dattermenigheten hatt for staben?

2.2.3Teologisk

2.2.3.1Slik du ser det er det teologiske uenigheter mellom modermenigheten og dattermenigheten i dag?

2.2.3.2Hvis ja, er de annerledes enn da dere startet?

2.2.3.3Hva har vært de største pastorale utfordringene i forhold til dattermenigheten disse årene?

2.2.3.4Vil du si at opprettelsen av dattermenigheten på denne måten har vært teologisk hensiktsmessig?

2.3Fremtid

2.3.1Strukturelt

2.3.1.1Har du noen tanker om hvordan forholdet mellom din menighet og dattermenigheten kan være i fremtiden?

2.3.1.2Er det noe strukturelt som står i veien for at forholdet skal få en god fremtid?

2.3.1.3I så tilfelle, hva?

2.3.2Relasjonelt

2.3.2.1 Har opprettelsen av dattermenigheten endret deg som prest?

2.3.2.2 Har opprettelsen av dattermenigheten endret din måte å være prest på?

2.3.2.3 Basert på dine erfaringer, hvilke momenter kommer du til å bære med deg knyttet til en slik opprettelse?

2.3.3 *Teologisk*

2.3.3.1 Mener du det er teologisk hensiktsmessig at flere menigheter i Den norske kirke danner dattermenigheter?

2.3.3.2 Hvilke momenter tenker du må være tilstede for at opprettelsen av en dattermenighet skal bli hensiktsmessig?

2.3.3.3 Hvilke utfordringer mener du en må være på vakt for når en danner en dattermenighet?

3. Avslutning

3.1 Intervjuer informerer om at intervjuet går mot slutten

3.2 Intervjuer spør respondent om det er noe vedkommende vil legge til avslutningsvis.

3.3 Intervjuer takker for intervjuet og informerer om videre forløp.

Intervjurunde 2

1. Innledning

2. Hoveddel

2.1 Fortid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

2.2 Nåtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

2.3 Fremtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

3. Avslutning

Appendix 2

Intervjuskjema prest i dattermenighet

1. Innledning

1.1 Intervjuer informerer om bakgrunn og plan for intervju.

1.2 Intervjuer spør respondent om vedkommende lurer på noe innledningsvis.

1.3 Hvordan vil du beskrive ditt grunnleggende kirkesyn?

1.4 Hvordan vil du beskrive din grunnleggende pastoralteologi?

2. Hoveddel

2.1 Fortid

2.1.2 Strukturelt

2.1.2.1 Hvor lenge har du vært prest i denne menigheten?

2.1.2.2 Hvordan var ditt bilde av modermenigheten da du kom til dattermenigheten?

2.1.2.3 Hvordan ble det tatt initiativ til at dattermenigheten skulle dannes? Og når?

2.1.2.4 Hvordan ble du involvert i dattermenigheten?

2.1.2.5 Hvordan fungerte oppstarten av dattermenigheten?

2.1.2.6 Vilken rolle hadde modermenigheten i oppstartsfasen?

2.1.3 Relasjonelt

- 2.1.3.1 Hvilke tanker hadde du om dannelsen av dattermenigheten da det startet?
- 2.1.3.2 Hva var viktige fokus for deg i starten?
- 2.1.3.3 Var det noe som spesielt bekymret deg ved oppstarten?
- 2.1.3.4 Hvilke tanker eller forventninger hadde du om din egen rolle i forhold til modermenigheten den gang?
- 2.1.3.5 Kan du beskrive hvilke tanker du hadde om presten i modermenighetens rolle den gang?
- 2.1.3.6 Hvordan opplevde du prestens rolle i dette?

2.1.4 Teologisk

- 2.1.4.1 Kjenner du til at det var teologiske uenigheter knyttet til oppstarten?
- 2.1.4.2 Etter din oppfatning, er det teologisk problematisk eller uproblematisk å danne en slik dattermenighet?
- 2.1.4.3 Kan du utdype dette nærmere?

2.2 Nåtid

2.2.1 Strukturelt

- 2.2.1.1 Hvordan mener du forholdet mellom din menighet og modermenigheten fungerer i dag?
- 2.2.1.2 Er det strukturelle styrker ved forholdet i dag? Hvis ja, hvilke?
- 2.2.1.3 Er det strukturelle svakheter ved forholdet i dag? Hvis ja, hvilke?

2.2.2 Relasjonelt

- 2.2.2.1 Hvordan oppleves samarbeidet mellom modermenighet og dattermenighet i dag?
- 2.2.2.2 Har du inntrykk av at presten i modermenigheten ser det på samme måte?
- 2.2.2.3 Hvordan er relasjonen mellom deg og presten i modermenigheten i dag?
- 2.2.2.4 Hvilke tanker gjør du deg om din rolle i forhold til modermenigheten i dag?
- 2.2.2.5 Hvilke tanker gjør du deg om prestens rolle i forhold til dattermenigheten og deg i dag?
- 2.2.2.6 Hvilke konsekvenser har forholdet til modermenigheten for ditt arbeid?
- 2.2.2.7 Hvilke konsekvenser opplever du at opprettelsen av dattermenigheten har hatt for staben?

2.2.3 Teologisk

- 2.2.3.1 Slik du vurderer det er det teologiske uenigheter mellom din menighet og modermenigheten i dag?
- 2.2.3.2 Hvis ja, hva består de i?
- 2.2.3.3 Er det annerledes enn da dere startet?
- 2.2.3.4 Hva har vært de største pastorale utfordringene i menigheten disse årene?

2.2.3.5 Vil du si at opprettelsen av dattermenigheten på denne måten har vært teologisk hensiktsmessig?

2.2.3.6 Kan du begrunne dette nærmere?

2.3 Fremtid

2.3.1 *Strukturelt*

2.3.1.1 Har du noen tanker om hvordan forholdet mellom din menighet og modermenigheten kan være i fremtiden?

2.3.1.2 Er det noe strukturelt som står i veien for at forholdet skal få en god fremtid?

2.3.1.3 I så tilfelle, hva?

2.3.2 *Relasjonelt*

2.3.2.1 Opplevs forholdet til modermenigheten og presten der som hensiktsmessig for deg som prest?

2.3.2.2 Har forholdet til modermenigheten lært deg noe som har endret din måte å være prest på?

2.3.2.3 Hvilke momenter kommer du til å bære med deg knyttet til erfaringer med dette forholdet?

2.3.3 *Teologisk*

2.3.3.1 Mener du det er teologisk hensiktsmessig at flere menigheter i Den norske kirke danner dattermenigheter?

2.3.3.2 Kan du utdype det?

2.3.3.3 Hvilke momenter tenker du må være tilstede for at opprettelsen av en dattermenighet skal være hensiktsmessig?

2.3.3.4 Basert på dine erfaringer, hvilke utfordringer mener du en må være på vakt for når en danner en dattermenighet?

3. Avslutning

3.1 Intervjuer informerer om at intervjuet går mot slutten

3.2 Intervjuer spør respondent om det er noe vedkommende vil legge til avslutningsvis.

3.3 Intervjuer takker for intervjuet og informerer om videre forløp.

Intervjurunde 2

1. Innledning

2. Hoveddel

2.1 Fortid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

2.2 Nåtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

2.3 Fremtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

3. Avslutning

Appendix 3

Intervjuskjema prost tilknyttet de ulike datter og modermenigheter

Intervjurunde 1

1. Innledning

1.1 Intervjuer informerer om bakgrunn og plan for intervju.

1.2 Intervjuer spør respondent om vedkommende lurer på noe innledningsvis.

1.3 Hvordan vil du beskrive ditt grunnleggende kirkesyn?

1.4 Hvordan vil du beskrive din grunnleggende pastoralteologi?

2. Hoveddel

2.1 Fortid

2.1.2 Strukturelt

2.1.2.3 Hvor lenge har du vært prost i dette prostiet?

2.1.2.4 Hvordan så bildet av modermenigheten ut da dattermenigheten ble startet?

2.1.2.5 Hvordan ble det tatt initiativ til at dattermenigheten skulle dannes?

2.1.2.6 Slik du ser det, hvordan fungerte oppstarten av dattermenigheten?

2.1.3 Relasjonelt

2.1.3.1 Hvilke tanker hadde du om dannelsen av dattermenigheten da det startet?

2.1.3.2 Hva var viktige fokus for deg i starten?

2.1.3.3 Var det noe som spesielt bekymret deg ved oppstarten?

2.1.3.4 Hvilke tanker eller forventninger hadde du om din rolle i forhold til dattermenigheten den gang?

2.1.3.5 Hvilke tanker har du om presten i dattermenighetens rolle den gang?

2.1.4 Teologisk

2.1.4.1 Var det teologiske uenigheter knyttet til oppstarten?

2.1.4.2 Mener du det finnes teologiske utfordringer ved å danne en slik dattermenighet?

2.1.4.3 Hvis ja, Hvilke er disse og hvordan har dere taklet dem?

2.2 Nåtid

2.2.1 Strukturelt

2.2.1.1 Hvordan mener du forholdet mellom modermenigheten og dattermenigheten fungerer i dag?

2.2.1.2 Er det strukturelle styrker ved forholdet har i dag?

2.2.1.3 Er det strukturelle svakheter ved forholdet har i dag?

2.2.2 Relasjonelt

2.2.2.3 Hvordan opplever du samarbeidet mellom modermenighet og dattermenighet i dag?

2.2.2.4 Vet du om presten i dattermenigheten ser det på samme måte?

2.2.2.5 Hvordan er relasjonen mellom deg og presten i dattermenigheten i dag?

2.2.2.6 Hvilke tanker gjør du deg om din rolle i forhold til dattermenigheten i dag?

2.2.2.7 Hvilke konsekvenser har opprettelsen av dattermenigheten hatt for ditt arbeid?

2.2.2.8 Hvilke konsekvenser har opprettelsen av dattermenigheten hatt for prestekollegiet i prostiet?

2.2.3 Teologisk

2.2.3.1 Slik du ser det har du som prost og dattermenighetens prest forskjellig kirkesyn?

2.2.3.2 Gjelder dette også i forhold til dattermenighetens status?

2.2.3.3 Hvis ja, er de annerledes enn da det startet?

2.2.3.4 Hva har vært de største pastorale utfordringene disse årene?

2.2.3.5. Vil du si at opprettelsen av dattermenigheten har vært teologisk hensiktsmessig?

2.3 Fremtid

2.3.1 Strukturelt

2.3.1.1 Hvilken fremtid tror du forholdet mellom modermenighet og dattermenigheten vil ha?

2.3.1.2 Er det noe strukturelt som står i veien for at forholdet skal få en god fremtid?

2.3.2 Relasjonelt

2.3.2.1 Har opprettelsen av dattermenigheten endret deg som prost?

2.3.2.2 Har opprettelsen av dattermenigheten endret din måte å være prost på?

2.3.2.3 Hvilke momenter kommer du til å bære med deg knyttet til en slik opprettelse?

2.3.3 Teologisk

2.3.3.1 Mener du det er teologisk hensiktsmessig at flere menigheter danner dattermenigheter?

2.3.3.2 Hvilke momenter tenker du må være tilstede for at opprettelsen av en dattermenighet skal bli hensiktsmessig?

2.3.3.4 Hvilke utfordringer mener du en må være på vakt for når en danner en dattermenighet?

1. Avslutning

1.1 Intervjuer informerer om at intervjuet går mot slutten

1.2 Intervjuer spør respondent om det er noe vedkommende vil legge til avslutningsvis.

1.3 Intervjuer takker for intervjuet og informerer om videre forløp.

Intervjurunde 2

4. Innledning

5. Hoveddel

5.1 Fortid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

5.2 Nåtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

5.3 Fremtid

Oppfølgingsspørsmål knyttet til denne kategoriens spørsmål i intervjurunde 1.

6. Avslutning

